

smatsa

КОНТРОЛА ЛЕТЕЊА
СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ
SMATSA ДОО БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ

за 2023. годину

ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ

за 2023. годину

САДРЖАЈ

1	Уводна реч директора	7
2	О Контроли летења Србије и Црне Горе	11
2.1	Профил организације	11
2.2	АТМ/АНС услуге и функције	11
2.3	Додатне услуге	12
3	Година 2023. у бројевима	14
3.1	Подаци о саобраћају у ваздушном простору надлежности SMATSA	14
4	Пословни резултати који су обележили 2023. годину	22
4.1	Унапређење управљања ваздушном пловидбом	22
4.1.1	Унапређења у области АТМ и FPD	23
4.1.2	Унапређење опреме, система и инфраструктуре	24
4.1.3	Унапређење АИС услуга	25
4.1.4	Унапређење МЕТ услуга	27
4.2	Унапређење сарадње са релевантним организацијама, регулаторним телима и државним органима	28
4.3	Развој конкурентних комерцијалних услуга	28
4.3.1	Калибража ЗРНС из ваздуха	28
4.3.2	Центар за обуку АНС особља	29
4.4	Унапређење друштвене одговорности и заштита животне средине	32
4.5	Унапређење система управљања безбедношћу	33
4.6	Унапређење успешности система организације и управљања ресурсима	34
4.7	Развој и унапређење људског потенцијала	35
4.8	Показатељи ефикасности пословања	36
4.8.1	Показатељи и циљеви у односу на Шему оствареног учинка	37
4.8.2	Показатељи квалитета пружених услуга	48
4.8.3	Додатни показатељи успешности	51

5	Информационе технологије	53
6	Консултовање са корисницима услуга	55
6.1	Управљање ваздушним саобраћајем – ATM	55
6.2	Ваздухопловно информисање – AIS	56
6.3	Ваздухопловне метеоролошке услуге – MET	57
6.4	Калибража ЗРНС из ваздуха	58
7	Финансијски извештаји	60
7.1	Биланс успеха	60
7.1.1	Пословни приходи	61
7.1.2	Пословни и остали расходи	61
7.2	Биланс стања	63
7.3	Извештај о новчаним токовима	66
8	Нефинансијско извештавање	70
8.1	Политике које се примењују унутар SMATSA	72
8.1.1	Успостављене политике унутар SMATSA	72
8.1.2	Људски ресурси	74
8.1.3	Управљање ризицима	79
8.1.4	Заштита животне средине	81
9	Ознаке и скраћенице	84
10	Индекс табела и слика	90
10.1	Индекс табела	90
10.2	Индекс слика	91
11	Прилози	92
11.1	Прилог 1 – Организациона структура SMATSA	92
11.2	Прилог 2 – Одлука EUROCONTROL Проширеног комитета бр. 22/173 од 24. 11. 2022. године	93

01

Уводна реч директора

Иза нас је јубиларна 20. година од оснивања SMATSA доо, година највећег обима саобраћаја икада забележеног на овим просторима, година одличних финансијских резултата, година активности на реализацији инфраструктурних пројеката и на постављању стратешких циљева за наредни десетогодишњи период.

2023. година је завршена са 891.000 IFR летова у ваздушном простору надлежности SMATSA, што представља пораст од 16% у односу на 2022. годину. За 14% повећан је број прелета, а за 25% број полетања и слетања на аеродроме на којима услуге пружа SMATSA.

Пружање услуге контроле летења, поготово током летње сезоне, било је захтевно и оперативно изазовно, нарочито током великог броја дана са лошим временским условима. Пре почетка летње сезоне 2023. унапређена је секторизација ваздушног простора Центра контроле летења Београд, контролори летења су добили нове алате за управљање ваздушним саобраћајем, а након завршетка обуке у оперативни рад је укључено 23 нових контролора летења. За контролу летења на Аеродрому Никола Тесла Београд посебан изазов представљала је транзиција операција са главне на нову уметнуту полетно-слетну стазу, као и честе промене распореда расположивих маневарских површина услед концесионих радова.

Показатељи нивоа безбедности и ефикасности услуга које пружа SMATSA, као и показатељи квалитета пословања су у границама постављених циљева, што SMATSA сврстава у ред поузданих и за кориснике пожељних пружалаца услуга.

Протекла година је била изузетно успешна и у финансијском смислу. Остварени су рекордни пословни приходи, које је пратио висок ниво нето финансијског резултата. Тиме је омогућено знатно побољшање стандарда свих запослених. Реализација инвестиција је била на изузетно виском нивоу, тако да инвестициона улагања прате оперативне потребе компаније.

Програм модернизације SUSAN је настављен. Истовремено су иницирани и други инвестициони пројекти и SMATSA је уведена у фазу припреме за околности пословања које се на пан-европском простору очекују у наредном вишегодишњем периоду.

Реализован је пројекат унапређена функционалности АТМ система *TopSky-ATC (Step 3)*. Од децембра 2023. године SMATSA користи софтверске алате који контролору летења, поред упозорења о конфликтном саобраћају обезбеђују информације за доношење брзе одлуке при решавању конфликтних ситуација у реалном времену. Ово је један од предуслова за безбедно подизање капацитета који намеће пораст саобраћаја са којим се свакодневно суочавамо.

Успостављена је SMATSA IP комуникациона, као и SMATSA IP радио-релејна мрежа.

Завршене су активности на имплементацији радарских система на локацији Бесна Кобила и на аеродрому Никола Тесла.

Током 2023. године завршене су припремне активности и координација за пројекат проширења простора слободног планирања летења (*Southeast Common Sky Initiative Free Route Airspace – SECSI FRA*) спајањем са италијанским простором слободног планирања летења (*FRA IT*). Реализација пројекта се планира у првим месецима 2024. године.

У другој половини године извршене су припреме за имплементацију *Controller Pilot Data Link Communications – CPDLC*, као допунског средства комуникације контролора летења и посада ваздухоплова. Оперативна употреба *CPDLC* је планирана од фебруара 2024. године.

У октобру 2023. године, Надзорни одбор SMATSA је донео нову Пословну стратегију SMATSA. Новом Пословном стратегијом су редефинисани Мисија и Визија SMATSA, постављене су смернице за стратешко деловање и основе за утврђивање конкретних пословних циљева и њихову реализацију. У питању је нови десетогодишњи циклус стратешког планирања SMATSA и прилагођавање околностима које у наредним годинама предвиђа нова *SES 2+* регулатива која је у припреми.

SMATSA је препознала људски потенцијал као најважнији ресурс, и посебна пажња је посвећена селекцији и стручном оспособљавању контролора летења, као и повећању атрактивности SMATSA као пожељног послодавца за све радне профиле за којима постоји потреба у SMATSA. Настављена је сарадња са Ваздухопловном академијом Београд, уз задржавање опције школовања ваздухопловно-оперативног особља и у нашем Тренинг центру, у складу са потребама.

Стручни тимови SMATSA успешно су сарађивали са надлежним државним органима по питањима доношења нове регулативе и учешћа у пројектима од државног значаја. Кроз редовне провере надзорних органа Републике Србије и надзорних органа Црне Горе потврђен је висок степен усаглашености са прописима заснованим на уредбама ЕУ.

Реализован је висок степен корпоративне сарадње са осталим провајдерима у региону, као и са међународним ваздухопловним организацијама и асоцијацијама.

Захваљујем свим запосленима, менаџменту и органима управљања без чијег ангажовања не би било могуће остварити овакве резултате.

Предраг Јовановић

Директор Контроле летења Србије и Црне Горе SMATSA доо Београд

02

О Контроли летења Србије и Црне Горе

2.1 Профил организације

Контрола летења Србије и Црне Горе SMATSA доо Београд (у даљем тексту: SMATSA) пружа ATM/ANS услуге и функције у ваздушном простору за који је надлежна и обавља додатне делатности, посредно и непосредно у вези са пружањем наведених услуга и функција.

Оснивачи SMATSA су Влада Републике Србије и Влада Црне Горе.

2012. године, након закључења Споразума о сарадњи у области ваздушног саобраћаја између Републике Србије и Црне Горе, уговором који су потписале обе владе потврђен је континуитет постојања заједничког пружаоца услуга у ваздушној пловидби – SMATSA.

SMATSA пружа услуге и обавља своје делатности у складу с националном и међународном регулативом и међународним споразумима. У складу са својим надлежностима и овлашћењима, SMATSA заступа интересе својих оснивача у релевантним међународним ваздухопловним организацијама и активно учествује у раду ваздухопловних форума и асоцијација.

2.2 ATM/ANS услуге и функције

Основну делатност SMATSA представља пружање ATM/ANS услуга и функција које обухватају следеће:

- управљање ваздушним саобраћајем (ATM)
 - услуге у ваздушном саобраћају (ATS)
 - функција управљања ваздушним простором (ASM) и
 - функција управљања протоком ваздушног саобраћаја (ATFM)
 - услуге пројектовања процедура инструменталног летења (FPD);
 - ваздухопловне метеоролошке услуге (MET);
 - услуге ваздухопловног информисања (AIS) и
 - услуге комуникације, навигације и надзора (CNS).
- Простор надлежности SMATSA обухвата ваздушни простор изнад:
- Републике Србије;
 - Црне Горе;
 - Међународних вода у Јадранском мору и
 - Босне и Херцеговине изнад ужег дела у непосредној близини границе са Републиком Србијом и са Црном Гором.

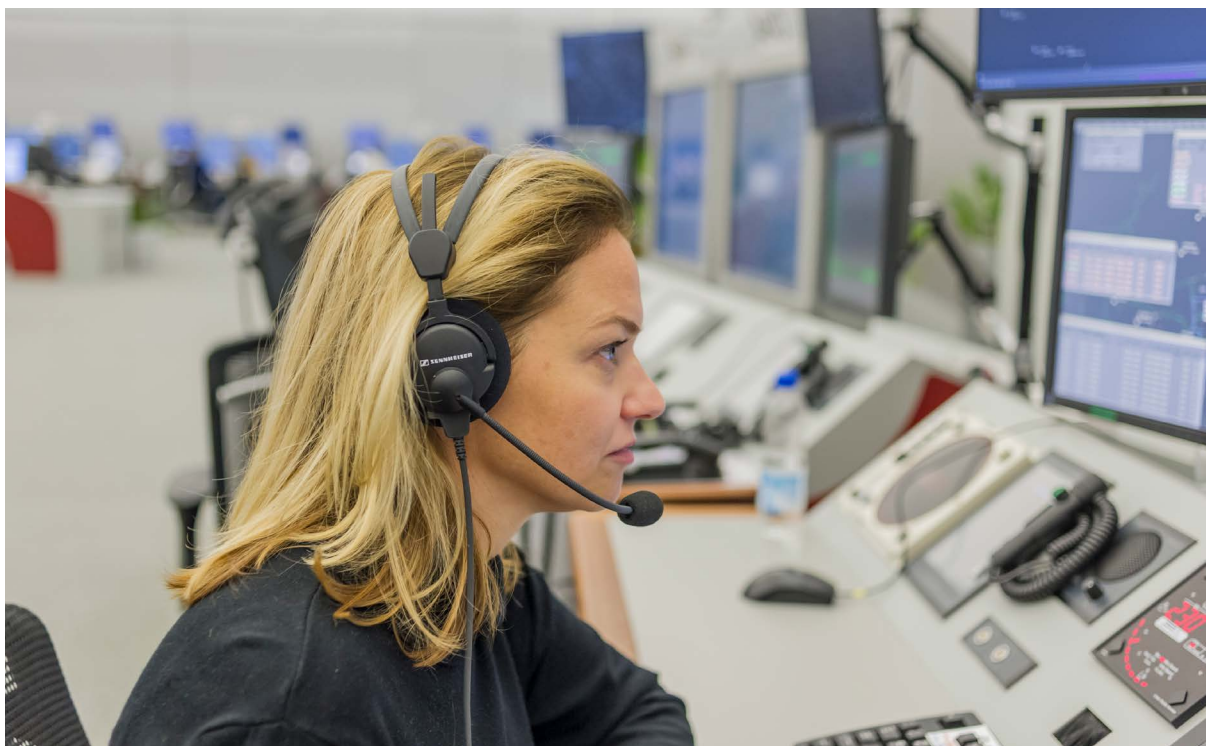
Слика 1.

Територија изнад које SMATSA пружа услуге у ваздушној пловидби

2.3 Додатне услуге

Поред АТМ/АНС услуга и функција, SMATSA пружа и следеће услуге:

1. Обуку особља пружалаца услуга у ваздушној пловидби (TRE), обухватајући обуку АТСО, ВТО и ВМО;
2. Калибражу уређаја и система из ваздуха (CAL) и
3. Обезбеђивање континуиране пловидбености ваздухоплова (CAMO).

03

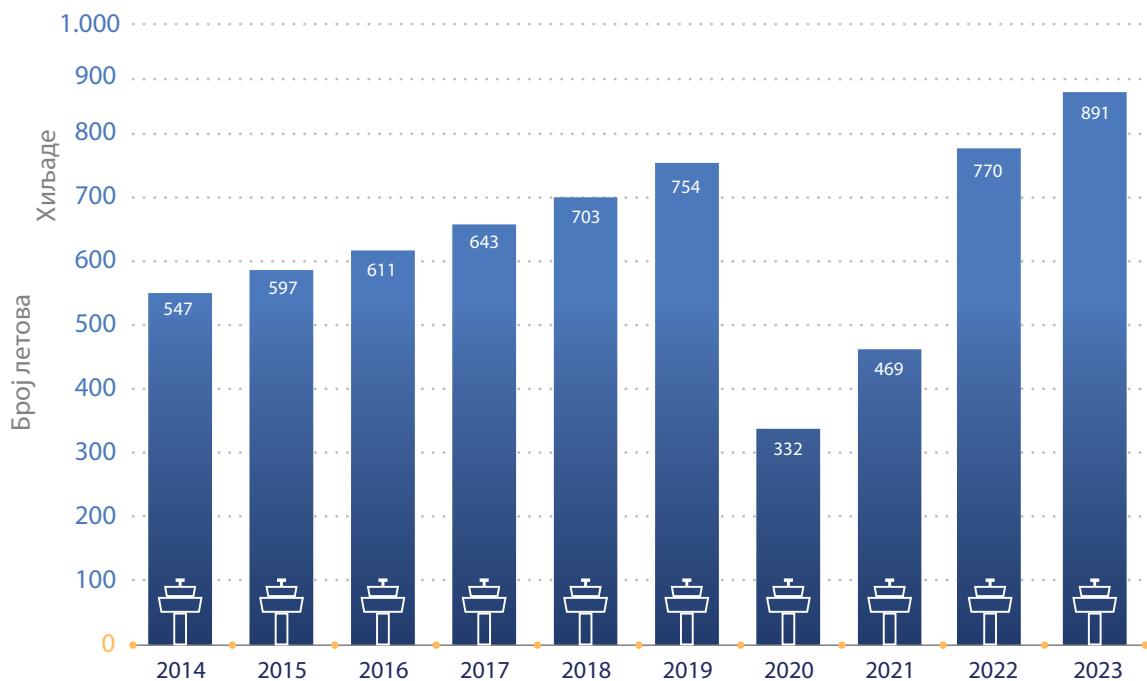

Година 2023. у бројевима

Након почетка опоравка саобраћаја после пандемије, током 2022. године, тренд изразитог пораста броја летова у ваздушном простору надлежности SMATSA се наставио и у 2023. години, када је реализовано највише летова икад, око 891.000, или 16% више него претходне године. У јулу и августу месецу просечан дневни број летова износио је око 3.400, док је 29. јула 2023. године забележен вршни дан са реализованих 3.694 лета и вршни сат са реализована 272 лета.

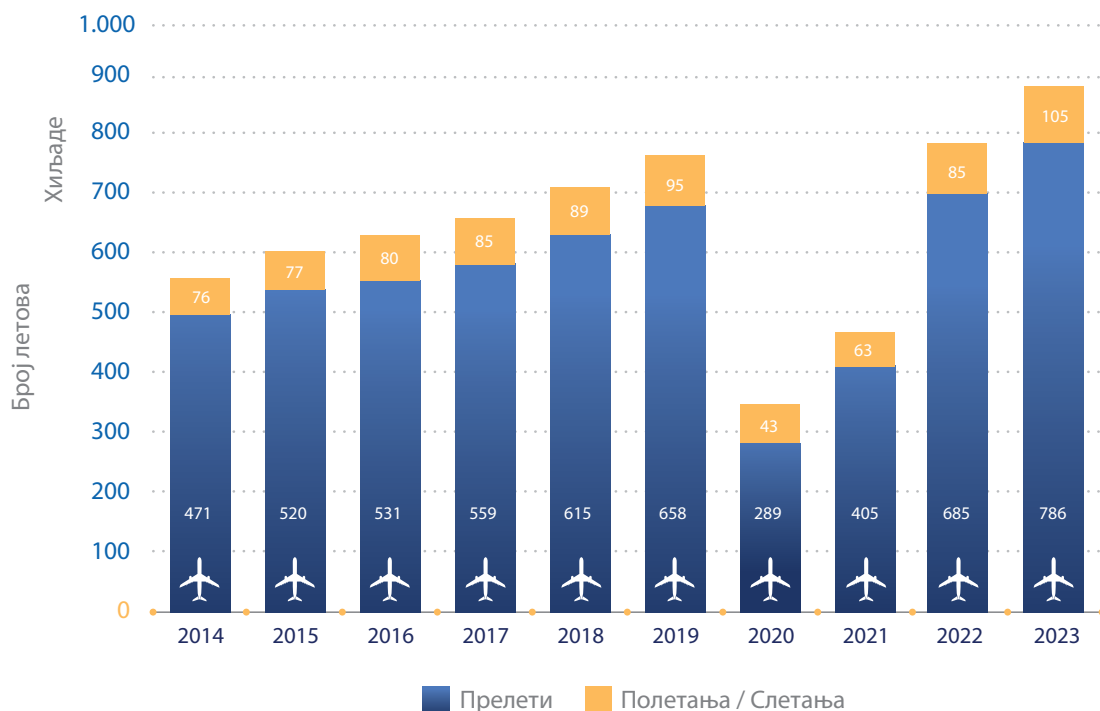
На пораст броја летова у простору надлежности SMATSA утицало је глобално повећање потражње за путовањима, геополитичка ситуација настала након избијања сукоба у Украјини која је довела до преусмеравања саобраћајних токова (Слика 1), као и имплементација Free Route Airspace (FRA) у окружењу. Овакав тренд ће се у одређеној мери наставити и у наредном периоду.

3.1 Подаци о саобраћају у ваздушном простору надлежности SMATSA

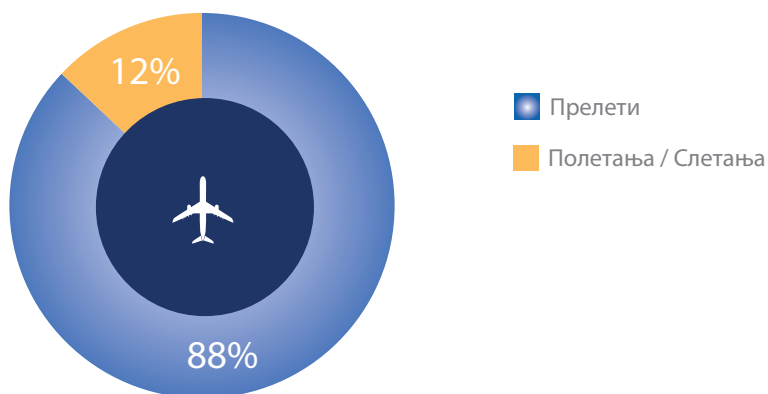
Слика 2.

Укупан број IFR летова у периоду од 2014. до 2023. године

Слика 3.

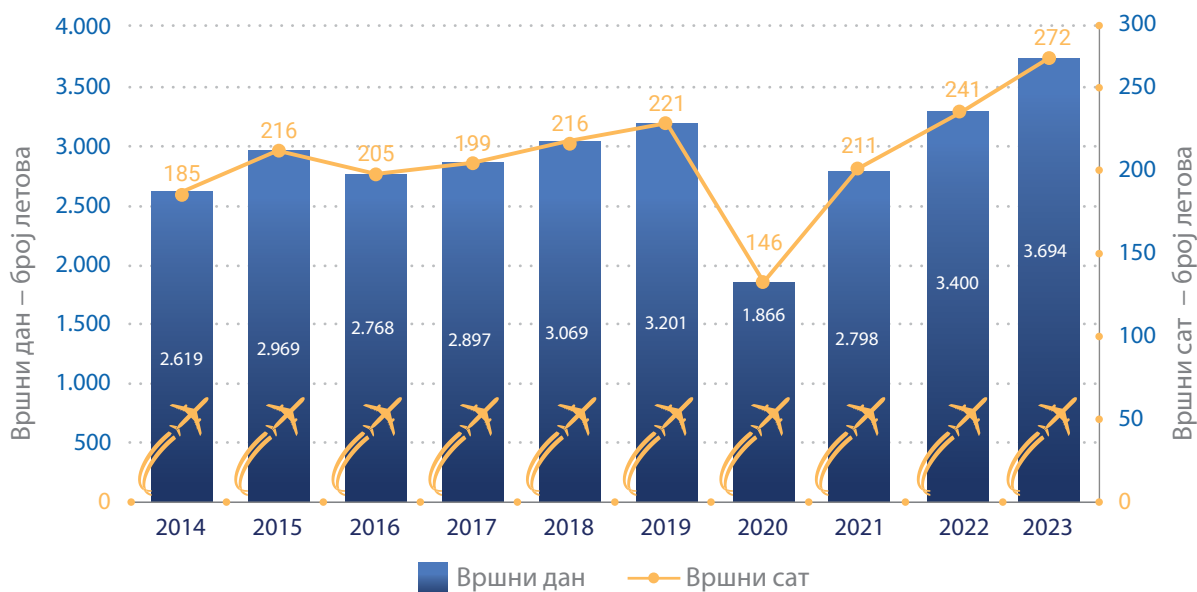
Број IFR прелета и полетања / слетања у периоду од 2014. до 2023. године

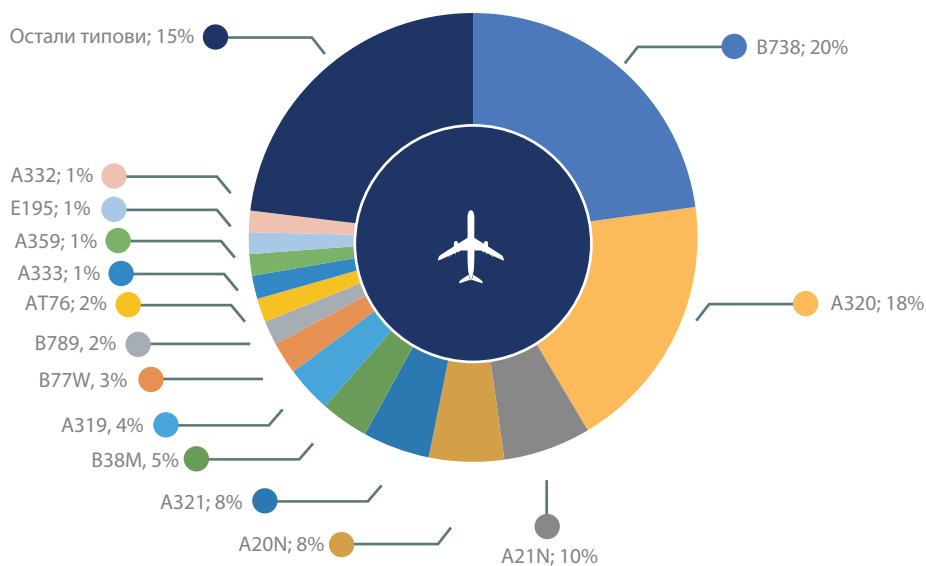
Слика 4.

Расподела IFR летова у 2023. години

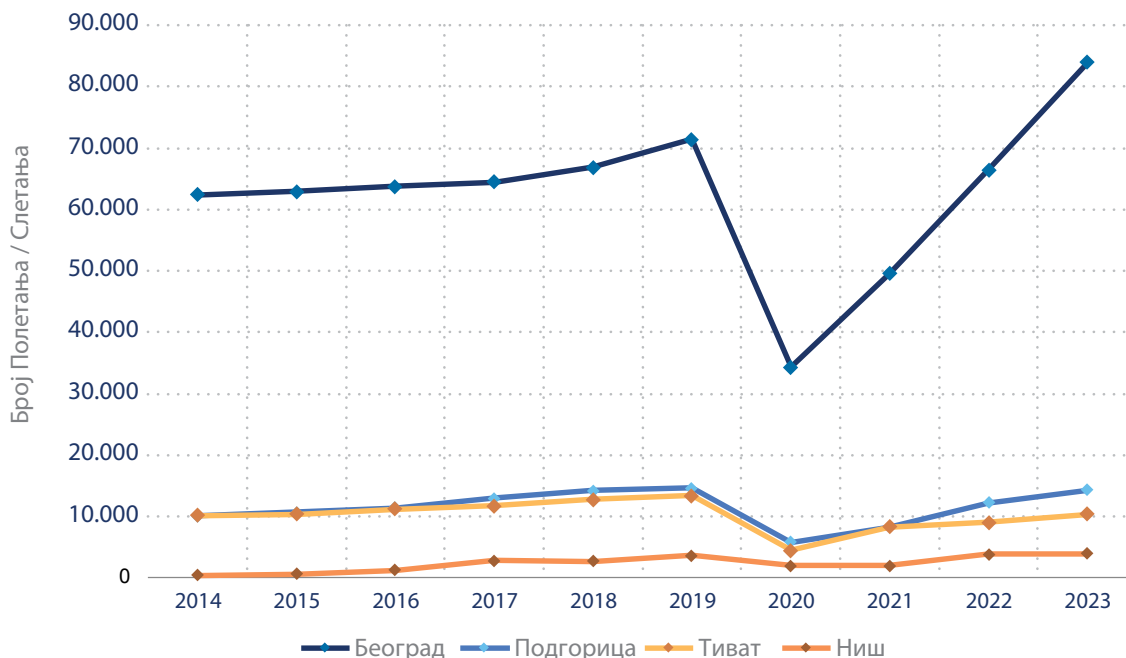

Слика 5.
Вршни дан и вршни сат у периоду од 2014. до 2023. године

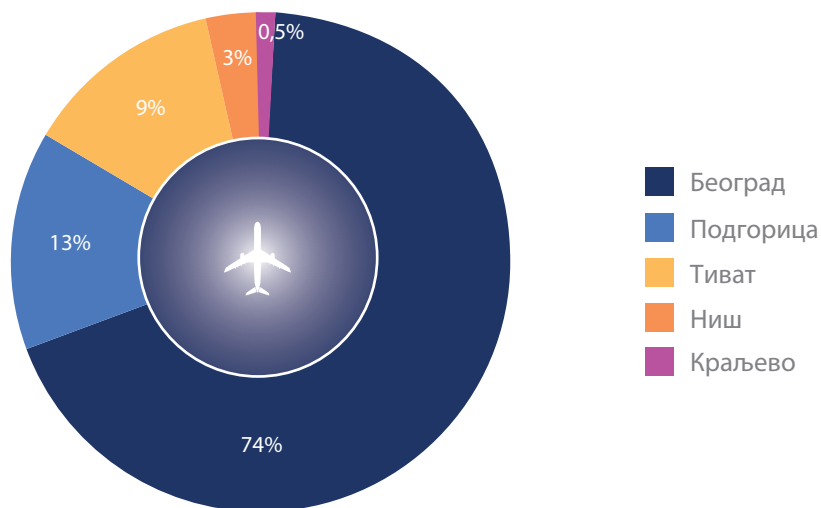

Слика 6.
Учешће појединих типова ваздухоплова у 2023. години

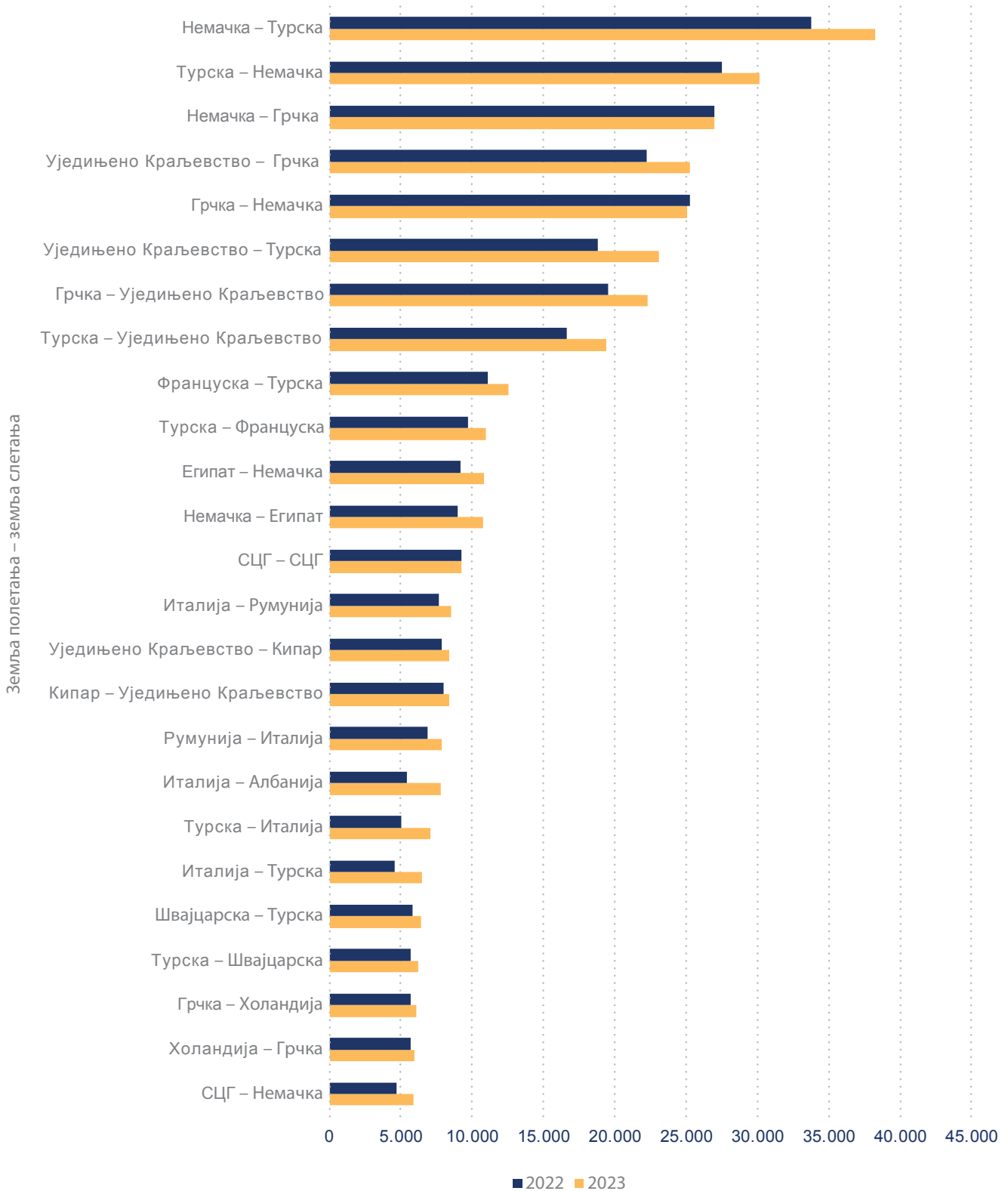
Слика 7.

Број IFR операција по аеродромима у периоду од 2014. до 2023. године

Слика 8.

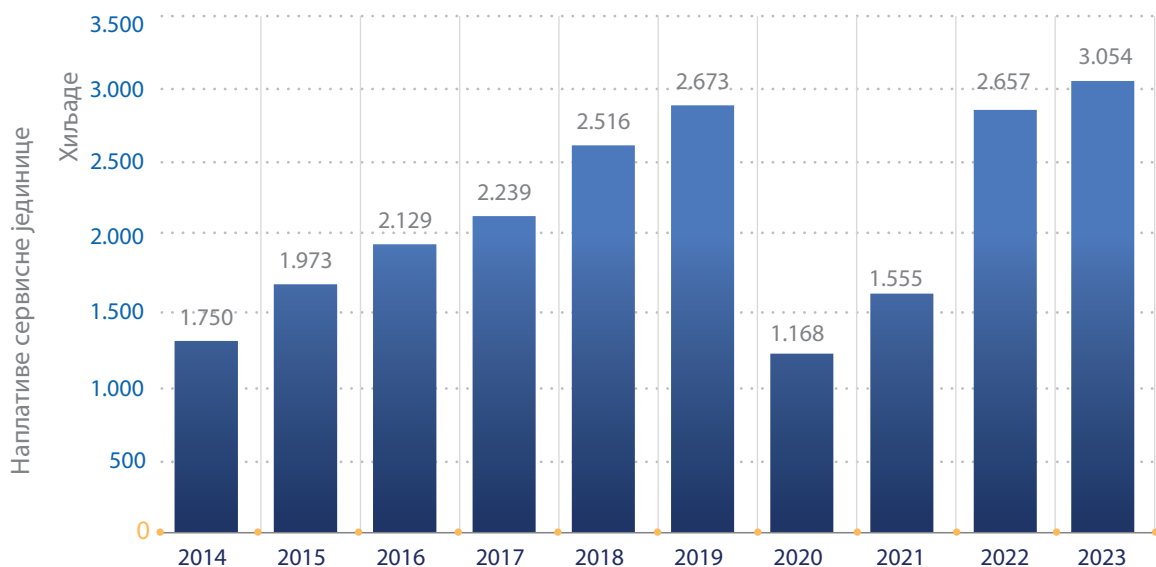
Расподела операција по аеродромима у 2023. години

Слика 9.

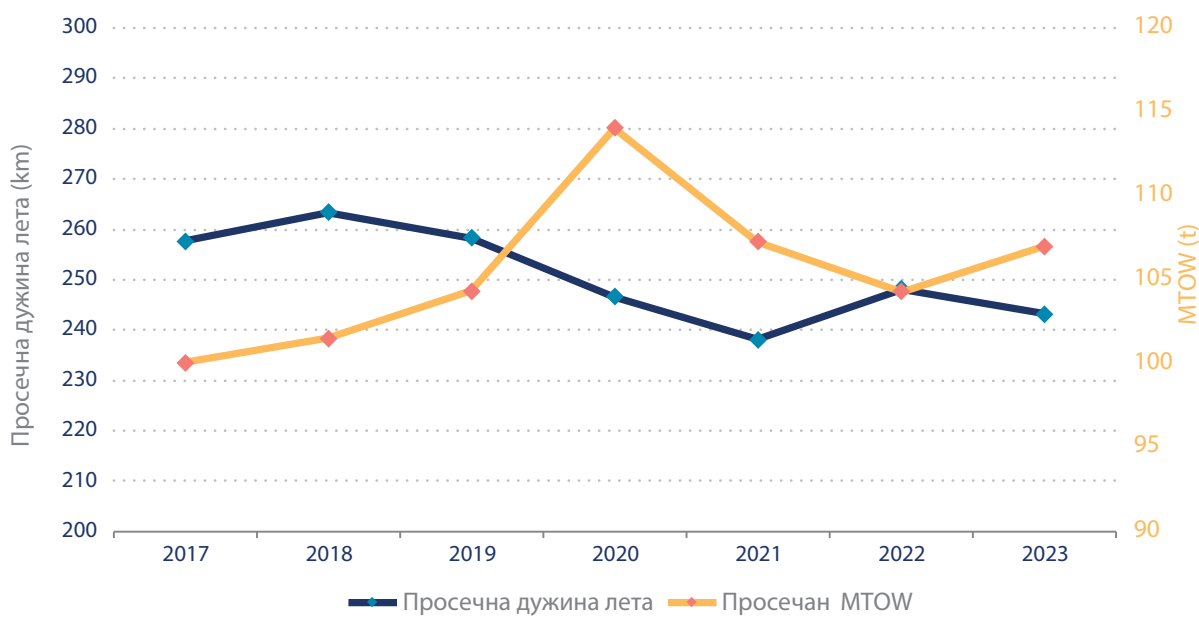
Број IFR летова у ваздушном простору надлежности SMATSA по земљама полетања / слетања у 2022. и 2023. години¹

¹ На слици је приказано првих 25 парова земаља

Слика 10.

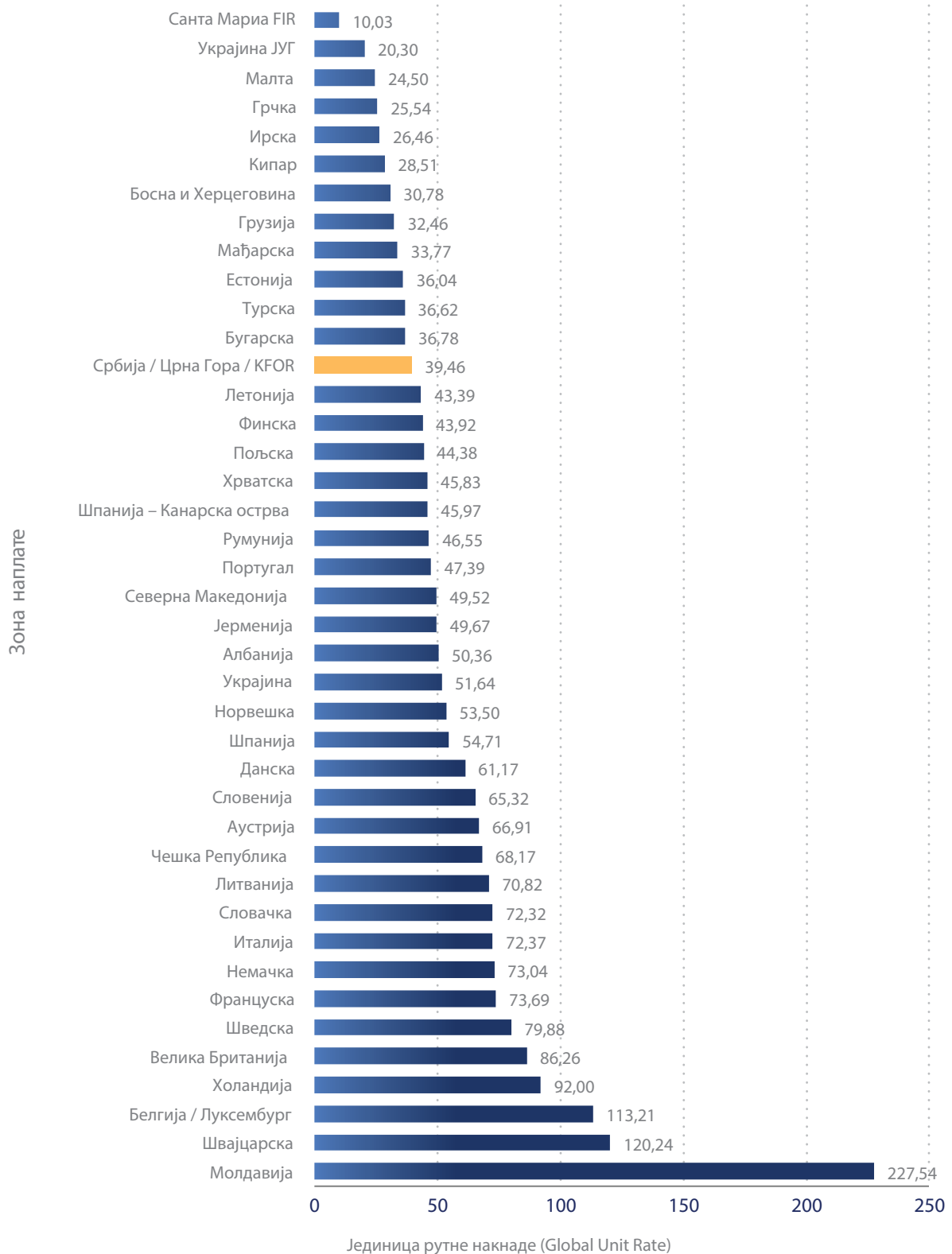
Број наплативих сервисних јединица у периоду од 2014. до 2023. године

Слика 11.

Просечна дужина лета и просечан MTOW² у FIR Београд у периоду од 2017. до 2023. године

² Maximum take-off weight

Слика 12.
Јединица рутне накнаде у 2023. години

04

Пословни резултати који су обележили 2023. годину

4.1 Унапређење управљања ваздушном пловидбом

Како у претходним годинама, тако је и у 2023. години одржан висок ниво безбедности и прихватљиве ефикасности пружања услуга захваљујући успешној реализацији планираних активности у кључним сервисима и функцијама SMATSA, а пре свих у АТМ, CNS, FPD, MET и AIS, као и константном улагању у унапређењу система за пружање услуга у ваздушној пловидби. Предузете су значајне активности у циљу унапређења квалитета услуга у ваздушној пловидби.

4.1.1 Унапређења у области АТМ и FPD

У 2023. години по први пут у Републици Србији извршено је пројектовање и имплементација PBN процедура за инструментално летење на аеродрому Ужице / Поникве (LYUZ), који представља неконтролисан аеродром са неинструменталним полетно-слетним стазама. Конкретно, спроведена је имплементација процедура за инструментално летење уз помоћ навигације засноване на могућностима ваздухоплова (PBN). Исто тако, по први пут у Републици Србији је извршено пројектовање и имплементација PBN процедура за инструментално летење на војном аеродрому Батајница (LYBT), који садржи две полетно-слетне стазе. Такође, на аеродрому Тиват (LYTV), за полетно-слетну стазу 32, по први пут је развијена PBN прилазна процедура до LNAV минимума, у оквиру RNP APCH навигационе спецификације.

У циљу унапређења капацитета обласне контроле летења, у 2022. години спроведени су послови на измени вертикалних и латералних граница сектора ЦКЛ Београд, а завршени су у марту 2023. године. Нова организација је успешно ступила на снагу 20. априла 2023. године. Осим тога, послови на увођењу CPDLC функционалности у ЦКЛ Београд су обављани током целе 2023. године и успешно реализовани. Нова функционалност се пушта у оперативан рад у 2024. години.

У оквиру унапређења цивилно-војне координације и размене података успешно је завршена инсталација система LARA у 2022. години, док је систем пуштен у оперативан рад у јануару 2023. године.

Имајући у виду да су у току 2022. године утврђене смернице за даље проширење прекограничних области слободног планирања летења, у 2023. години је рађено на изради безбедносне аргументације за проширење простора слободног прекограничног планирања летења (Free Route Airspace) са Италијом. Пројекат омогућава слободно прекогранично планирање летова између SECSI FRA и FRAIT је спровођен током целе 2023. године. Безбедносна аргументација ће у складу са регулаторним захтевима бити завршена непосредно пре имплементације пројекта 21. марта 2024. године.

4.1.2 Унапређење опреме, система и инфраструктуре

У складу са захтевима Јединственог европског неба за усклађивањем операција и контролних система ваздушног саобраћаја ради побољшања безбедности, ефикасности и смањења кашњења у ваздушном саобраћају, један од основних задатака SMATSA јесте да имплементира нове технологије, континуирано улаже у опрему, системе и инфраструктуру, али и у стручне кадрове потребне за реализацију ових задатака.

Најважнија активност реализована је средином 2023. године када је SMATSA испунила све услове у домену пружаоца услуга у ваздушном саобраћају који су били неопходни за почетак оперативног коришћења уметнуте полетно-слетне стазе на Аеродрому Никола Тесла Београд, а све у складу са уговорним обавезама са концесионаром и грантором аеродрома Никола Тесла.

У оквиру пројекта инсталације терминалног радара за потребе ТМА Београд завршена је изградња објекта и приводне инфраструктуре за потребе Terminal Area Radar (TAR Београд) и започет је технички преглед објекта. Очекује се да израда Извештаја о извршеном техничком прегледу објекта са предлогом за издавање Употребне дозволе буде завршена у првој половини 2024. године. Такође, набављен је и инсталиран радарски систем (PSR и SSR) који је уведен у пробни рад.

У току 2023. рађена је ревизија инвестиционе документације у циљу припреме за нову набавку и имплементацију NDB уређаја у смањеном обиму.

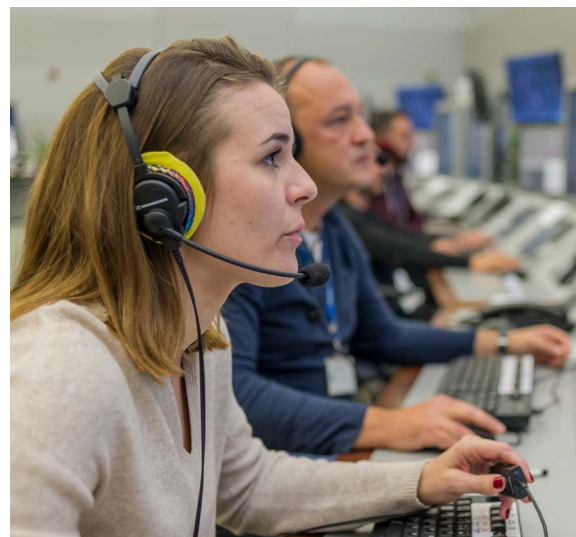
У оквиру пројекта унапређења VHF/UHF радио мреже покренуте су активности везане за обезбеђење урбанистичких услова за изградњу ТКЦ на локацији Маљен и ТКЦ на локацији Радан.

Завршена је друга фаза пројекта имплементације IP радио-релејне мреже тако да је радио-релејни линк РС Бесна кобила – РС Копаоник пуштен у оперативни рад крајем 2023. године.

Имплементиран је и извршен коначни пријем CCTV система за потребе новог торња АКЛ Београд и систем је пуштен у рад.

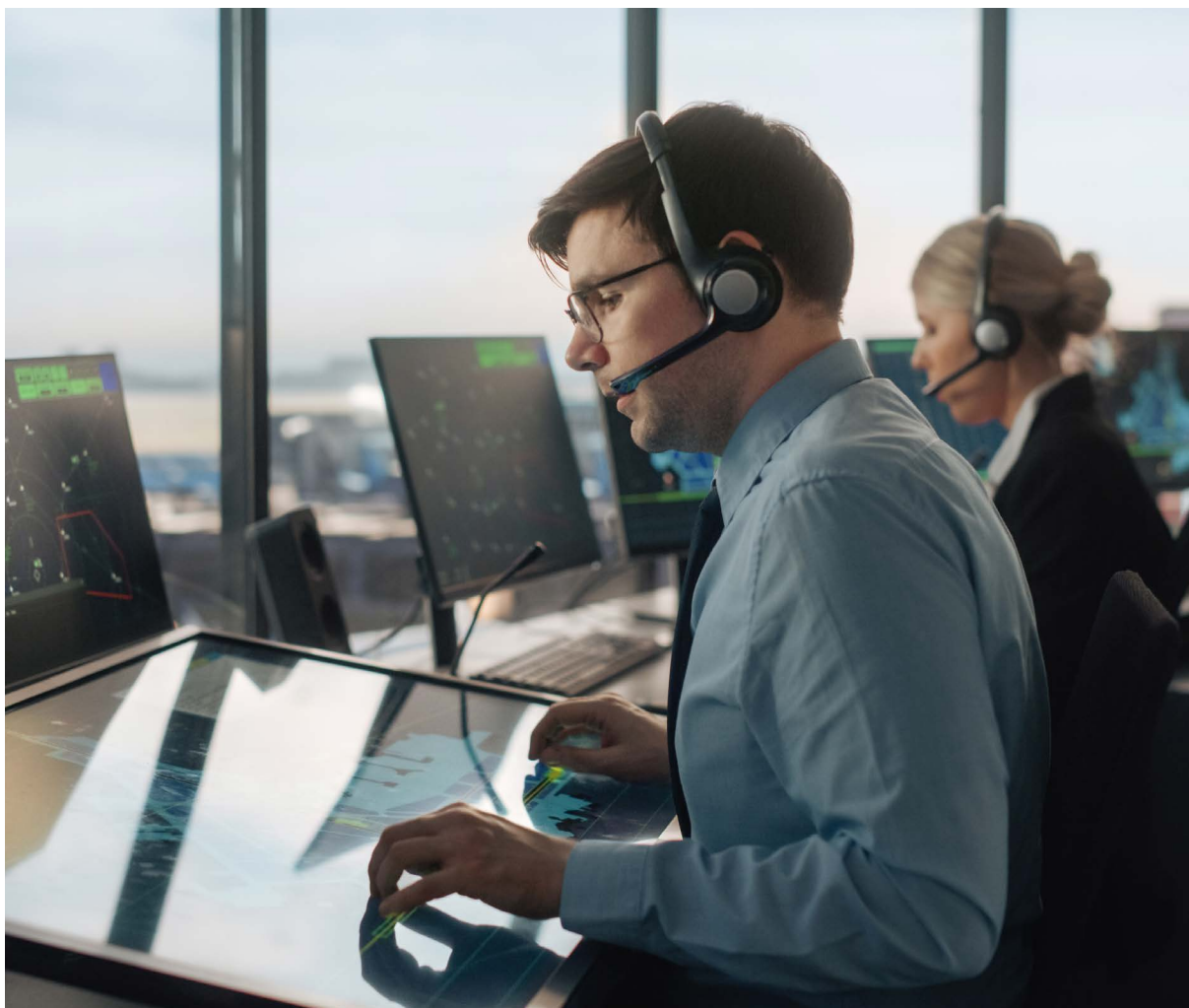
Завршени су радови на изградњи телекомуникационе и електроенергетске инфраструктуре за повезивање објекта SMATSA у зони Аеродрома Никола Тесла.

У оквиру пројекта увођења CM (Context Management) и CPDLC (Controller-Pilot Data Link Communication) апликација у оперативну употребу, током 2023. године успешно су спроведени тестови повезивања на мрежу телеком провајдера SITA и ARINC за потребе увођења CM (Context Management) и CPDLC (Controller Pilot Data Link) услуга и започет је период опсервације услуге који представља предуслов за почетак оперативног коришћења. Такође, успешно су спроведени тестови интероперабилности са EUROCONTROL Innovation Hub Bretigny (EIH).

4.1.3 Унапређење AIS услуга

Пружање ваздухопловних података неопходних за безбедну, редовну и експедитивну ваздушну пловидбу обезбеђује се путем услуга ваздухопловног информисања (AIS – Aeronautical Information Services) са циљем да се задовољи потреба за уједначеношћу и доследношћу у пружању ваздухопловних информација / података који су потребни за оперативну употребу од стране међународног цивилног ваздухопловства.

Процеси ваздухопловног информисања усклађени су са међународним стандардима и препорученом праксом садржаном у заједничким захтевима Јединственог европског неба.

Током 2023. године започете су активности на имплементацији захтева које уводи регулатива (ЕУ) 2020/469 – измене и допуне заједничких захтева АТМ/АНС и захтева за AIS у сарадњи са ДЦВ/АЦВ.

Правилници ДЦВ и АЦВ, којима се транспонује регулатива 2020/469, ступају на снагу 25. јануара 2024.

У току 2023. године, успешно је извршено унапређење система ЕАД, прво на Release 15.1 (20. јуна 2023), а потом 27. новембра 2023. унапређење на Release 15.2. ЕАД Release 15.1, који је обухватио је 24 измене на СНМ-tool, које су имале утицаја на следеће

субсистеме: AIMSL, CHP, INO DP, SDO и WFM ради побољшања EAD, док је EAD Release 15.2 обухватио измене на следећим субсистемима: BS, INO DP, INO DU, PAMS, GT, CS, ESI, AIMSL, MHS, SDO, WFM, CHP, AIP Production. Унапређење система EAD захтевало је софтверску и хардверску припрему система, која је спроведена у сарадњи са ИТ сектором. Промене су имплементирани успешно и класификоване као рутинске.

Од 28. до 29. новембра 2023. године, одржана је радионица на тему примене Part-AIS дела уредбе Европске комисије број 2020/469 у просторијама Директората цивилног ваздухопловства, у оквиру EUROCONTROL *Support to States* програма. На радионици се, осим техничких и оперативних захтева који се односе на пружање AIS услуга, дискутовало и о достављању и објављивању података, о процедурама инструменталног летења на ваздухопловним картама, као и о захтевима квалитета и захтевима у погледу спровођења безбедносних процена подршке приликом увођења промена у функционални систем.

Током целе године, запослени из ове службе су учествовали на више међународних скупова попут састанка Aeronautical Information Management Group (AIMG-06) или AIRI SG састанка у организацији међународних тела као што су EUROCONTROL и ICAO.

4.1.4 Унапређење MET услуга

У циљу одржавања високог нивоа безбедности, редовности и експедитивности ваздушне пловидбе, SMATSA пружа ваздухопловне метеоролошке услуге поштујући како националне, тако и међународне стандарде и регулативе.

У току 2023. године, израђена је EUMETNET CBCF, односно хармонизирана прогноза конвекције за потребе EUROCONTROL Network Manager-a, као и за потребе обласне контроле летења SMATSA. Прогноза је свакодневно израђивана за текући дан и један дан унапред, а затим је достављана шефу смене Обласне контроле летења SMATSA.

Систем SAWAS, који је надограђен за потребе две полетно-слетне стазе на аеродрому Београд, пуштен је у употребу прошле године. Осим тога, дошло је до повезивања IBL и SAWAS система како би се омогућио приказ метеоролошких информација на SAWAS систему. Овим су се стекли услови за почетак израде TAF, AD WRNG, ARS, AIRMET и SIGMET на IBL систему. Праћењем рада овог система закључено је да је поузданост IBL система на задовољавајућем нивоу, чиме су се стекли предуслови за повлачење MESSIR система из употребе.

Током 2023. године, представници SMATSA учествовали су и на више међународних скупова попут састанака метеоролошке групе у оквиру ICAO Европске групе за планирање ваздушног саобраћаја (EANPG) и присуства на глобалном догађају Meteorological World Expo на коме традиционално учествује око 200 компанија које се баве истраживањем, развојем технологија и производњом опреме у области метеорологије.

4.2 Унапређење сарадње са релевантним организацијама, регулаторним телима и државним органима

SMATSA континуирано спроводи активности на унапређењу партнерских односа и јачању сарадње са релевантним организацијама и корисницима услуга, што подразумева спровођење политика, одговарајућих регулатива и технолошких решења од значаја за пословање.

SMATSA је потписала уговор са Eurocontrol за коришћење CARMA апликације (Compliance and Resource Management Application / Compliance and Regulation Management Application). Ова апликација дефинише и модул за праћење усаглашености, а који може да се примени на све организационе јединице у SMATSA. У наредним годинама следи усклађивање података унутар SMATSA као и сарадња са ДЦВ / АЦВ по овом питању.

4.3 Развој конкурентних комерцијалних услуга

Спровођење комерцијалних услуга унутар SMATSA је током 2023. године било усмерено на пружање услуга калибраже за потребе корисника из региона и шире.

4.3.1 Калибража ЗРНС из ваздуха

SMATSA поседује све неопходне ресурсе, у виду стручног кадра и савремене опреме, који омогућавају пружање услуге калибраже земаљских радио-навигационих средстава (ЗРНС) из ваздуха, вршење провера летних процедура, као и услуге испитивања која се односе на одабир локације за постављање новог ЗРНС-а. У ту сврху се користи модеран ваздухоплов Hawker Beechcraft King Air 350 са уграђеном опремом за калибражу (AD-AFIS-260) који SMATSA користи за сопствене потребе, али и пружа услуге екстерним корисницима.

Услуге се пружају у складу са захтевима и препорукама који су дефинисани у документима Међународне организације за цивилну авијацију (International Civil Aviation Organization – ICAO) – Annex 10, Annex 14 и Doc 8071.

У 2023. години извршене су редовне и ванредне калибраже и валидације процедура из ваздуха по основу закључених уговора.

Годишњи план калибраже по средствима ЗРНС остварен је 107%. Реализовано је укупно 241 калибража за 2023. годину, од чега 225 калибража према годишњем плану, односно 16 ванредних калибража. Од укупног броја калибража, 110 је реализовано према уговорима са екстерним корисницима.

4.3.2 Центар за обуку ANS особља

Центар за обуку ANS особља је овлашћени центар за школовање и усавршавање контролора летења, ваздухопловно-техничког и ваздухопловно-метеоролошког особља. Програми обуке усклађени су са захтевима ESARR, националном и међународном регулативом, као и са ICAO стандардима.

Центар за обуку ANS особља, осим школовања за сопствене потребе, пружа услуге обуке и екстерним корисницима, и то како организацијама, тако и појединцима.

Најзначајније обуке за сопствене потребе, реализоване у 2023. години, у складу са Планом извођења обука у Центру за обуку ANS особља, приказане су у наредној табели.

Табела 1. Реализације обука у оквиру Центра за обуку ANS особља у 2023. години

Назив обуке	Степен реализације и образложење
ПОЧЕТНА ОБУКА (INITIAL TRAINING) ОБУКА ЗА СТИЦАЊЕ ОВЛАШЋЕЊА (BASIC+RATING TRAINING) ОБУКА ЗА СТИЦАЊЕ НОВОГ / ДОДАТНОГ ОВЛАШЋЕЊА	Обуке су реализоване: 100% Процент издатих Сведочанстава / Уверења / Потврда: 86,4% (19 од max 22) Спроведено: 2 обуке са 21 полазником
КОНТИНУИРАНА ОБУКА (CONTINUATION TRAINING)	Обуке су реализоване: 100% Спроведено: 28 обука са 89 полазника
ОСВЕЖЕЊЕ ЗНАЊА ИЗ ВАЗДУХОПЛОВНОГ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА (REF AVE)	Обуке су реализоване: 100% Спроведено: 10 обука са 34 полазника
ОБУКА ЗА ПОСЕБНА ОВЛАШЋЕЊА (DEVELOPMENT TRAINING) (DEVELOPMENT TRAINING REFRESHER)	Обуке су реализоване: 100% Процент издатих Сведочанстава / Уверења / Потврда: 86,4% (19 од max 22) Спроведено: 11 обука са 78 полазником
ОБУКА ЗА ЛОКАЦИЈСКО ОВЛАШЋЕЊЕ (UNIT TRAINING)	Обуке су реализоване: 100% Спроведено: 3 обуке са 15 полазника
ОБУКА CNS ОСОБЉА	Обуке су реализоване: 100% Спроведено: 5 обуке са 26 полазника
ОБУКА MET ОСОБЉА	Обуке су реализоване: 100% Спроведено: 4 обуке са 8 полазника
ОСТАЛЕ ОБУКЕ <ul style="list-style-type: none">• ПВЛ за рад у ОКЗ и АВП• Обука за псеудо-пилота• Обука за сарадника за послове ARO Ниш• AVE за 50. класу контролора летења• Пракса 2 Одељења II године Средње школе Ваздухопловне академије<ul style="list-style-type: none">• Пракса 3 студента завршне године ваздухопловног смера Саобраћајног факултета у Београду• Припрема и процена путем TEA теста• Тестирање кандидата из нивоа знања енглеског језика	Обуке су реализоване: 100% Спроведено: 32 обуке са 172 полазника
Укупно	Обуке су реализоване: 100% Спроведено: 95 обука са 443 полазника Процент издатих Сведочанстава / Уверења / Потврда: 97% (97 од max 100)

4.3.2.1. Обуке у оперативним јединицама контроле летења

Поред обука које су реализоване у Центру за обуку ANS особља, током 2023. године спроведене су и обуке у оперативним јединицама, како је представљено у табели.

Табела 2. Обуке у оперативним јединицама контроле летења у 2023. години

Назив обуке	Степен реализације и образложење
<p>Обука за стицање ACS LYBA овлашћења (49. класа – ACS) (ЦКЛ Београд)</p>	<p>Припремна фаза обуке: Планирано 12 контролора летења, реализовано – 12, успешно завршене – 10. Процент успешности 83,3%.</p> <p>Обука на радном месту (ОЈТ): Планирано 11 контролора летења, реализовано – 11, успешно завршене – 9. Процент успешности 81,8%.</p>
<p>Обука за стицање ADI-GMC/AIR LYBE овлашћења (АКЛ Београд)</p>	<p>Припремна фаза обуке: Планирано 9 контролора летења, реализовано – 9, успешно завршене – 7. Процент успешности 77,7%.</p> <p>Обука на радном месту (ОЈТ): Планирано 5 контролора летења, реализовано – 5, успешно завршене – 2. Процент успешности 40%.</p>
<p>Обука за стицање APP LYVR овлашћења (АКЛ Вршац)</p>	<p>Планиран 1 контролор летења, реализовано – 1, успешно завршене – 1. Процент успешности 100%.</p>
<p>Обука за стицање ADI/TWR и APP LYBT овлашћења (АКЛ Батајница)</p>	<p>Планирано 3 контролора летења, реализовано – 3. Обуке у току.</p>
<p>Обука за стицање ADI/TWR и APP Ниш овлашћења (АКЛ Ниш)</p>	<p>Планирано 6 контролора летења, реализовано – 6, успешно завршене – 5. Процент успешности 83,33%.</p>
<p>Обука за стицање APS-TCL LYPG овлашћења (АКЛ Подгорица)</p>	<p>Планирано 3 контролора летења, реализовано – 3, успешно завршене – 3. Процент успешности 100%.</p>

4.4 Унапређење друштвене одговорности и заштита животне средине

Током јуна 2023. године, завршена је интегрисана надзорна провера QMS и EMS система од стране сертификационе куће Societe Generale de Surveillance (SGS) Београд д. о. о. у циљу одржавања издатог ISO 9001:2015 (QMS) и ISO 14001:2015 (EMS) сертификата. Провера QMC се односи на одржавање успостављеног Система менаџмента квалитетом у SMATSA д. о. о, а не односи на друштвену одговорност, док EMS I стандард 14001 се односи на друштвену одговорност и очување друштвене средине.

Провера је спроведена на следећим локацијама:

- Анекс ЦКЛ Београд: QMS, EMS (системски захтеви);
- АКЛ Ниш: ATM, CNS, MET, AIS и EMS и
- АКЛ Краљево: ATM, CNS, AIS и EMS.

На основу успешне провере, потврђена је важност сертификата ISO 9001:2015 – систем менаџмента квалитетом.

Такође, као једно од важних разматраних питања у вези са подизањем нивоа друштвене одговорности, односило се на кооперацију заинтересованих страна у вези са праћењем и смањењем буке на Аеродрому Београд (БА). Главни део посла базирао се на проширење сарадње са Аеродромом Београд у вези са успостављањем балансираног управљања буком и учешћем у изради стратешке карте буке и акционих планова за смањење буке на БА.

У оквиру Стратешке карте буке за Аеродром Београд биће коришћени индикатори буке одређени за Град Београд у оквиру акустичког зонирања града. Стратешка карта буке имаће за циљ да прикаже површине које прелазе граничне вредности индикатора буке за одређене акустичке зоне.

SMATSA даје допринос у изради стратешке карте буке тиме што шаље радарске и MET податке према БА. Наставак даљих активности водиће ка смањењу буке израдом одговарајућих акционих планова.

У циљу проналажења могућности унапређења поступака за смањење буке која је проузрокована операцијама ваздухоплова са БА, формирана је радна група за стручну анализу оперативних поступака. Чланови радне групе чине представници Министарства грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (МГСИ), Air Serbia, SMATSA, Директората цивилног ваздухопловства (ДЦВ) и Аеродрома Београд (БА).

Законски рад по питању заштите животне средине током 2023. односио се на мерење нејонизујућег зрачења, чишћење подземних резервоара еко дизела и рециклажу отпада.

У складу са захтевима надлежних органа за Град Београд урађена су прва мерења нивоа нискофреквентног нејонизујућег зрачења и буке у околини трансформаторских станица. Измерене вредности су показале усклађеност са законским захтевима.

У циљу заштите земљишта и подземних вода урађено је чишћење и испитивање постојећих подземних резервоара за складиштење еко дизела. На једној од локација извршена је уградња посебног балона као замена за дупли плашт.

Управљање отпадом у SMATSA се може сматрати да је скоро достигло нулти ниво отпада који се даје на депоновање (Zero waste). Отпад генерисан на локацијама у Србији и Црној Гори преко овлашћених оператера даје се директно оператерима на поновну употребу, односно, рециклажу. Количина од 28,841 тона отпада се даје оператерима на складиштење који имају задатак да проследе даље отпад на рециклажу. Количина отпада која се депонује је 57 kg односно 0,12% од укупне генерисане количине отпада.

Саветодавни одбор за заштиту животне средине и социјална питања ESAC са својим активностима са заинтересованим странама, имао је два редовна састанка у току 2023. године. Чланови саветодавног одбора су представници Аеродрома Београд, даваоца концесије Аеродром Никола Тесла Београд, Air Serbia, SMATSA, Министарства заштите животне средине, Министарства финансија, Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Директората цивилног ваздухопловства и општине Сурчин.

4.5 Унапређење система управљања безбедношћу

У другој половини 2023. године, радило се на попуњавању упитника у сврху израде документа „EUROCONTROL/CANSO Standard of Excellence in Safety Management Systems - 2023 Measurement” (SoE). Овај документ помаже пружаоцима услуга у ваздушном саобраћају да граде, имплементирају и унапређују своје системе управљања безбедношћу (SMS) према величини и оперативној сложености организације, одржавајући најбоље праксе у индустрији и испуњавајући међународне стандарде. SoE је такође усклађен са ICAO Анексом 19 и релевантним законодавством ЕУ. Уочи мерења 2023, упитник SoE је додатно ревидиран узимајући у обзир искуство и повратне информације од ANSP. Поред подношења попуњеног упитника, у циљу прикупљања неопходних информација и креирања „реалне слике” о безбедносном достигнућу ANSP, обавио се и телефонски разговор са представником EUROCONTROL/CANSO.

Почетком септембра, у организацији EUROCONTROL-а, одржан је курс „Assessment of Changes in the ATM/ANS Part 1”. На курсу су обрађене следеће теме:

- Процена безбедности промена у функционалном систему ATM/ANS;
- Процена безбедносне подршке промена у функционалном систему ATM/ANS;
- Интеракције између безбедносних процена и процена подршке безбедности;
- Промене са више актера и свеобухватни аргумент.

Средином октобра одржана је обука у вези са истраживањем догађаја током које су полазници упознати са значајем процеса, техникама / начинима спровођења поступка истраживања догађаја и елементима поступка истраживања догађаја. Обуку су спровели предавачи из EUROCONTROL.

4.6 Унапређење успешности система организације и управљања ресурсима

Током 2023. године настављене су активности на пројекту Дигиталне трансформације и израде система финансијског пословања са оптимизацијом пословних процеса, који подразумева увођење ERP пословног решења, као подршку процесима рада у доменима рачуноводства и финансија, евиденције и праћења реализације уговора, фактурисања услуга, управљања основним средствима, финансијског планирања, управљања људским ресурсима и обрачуна зарада.

Имплементација интегрисаног ERP пословног система има за циљ дигитализацију комплетног финансијског пословања и унапређење пословних процеса од оних оперативних до управљачких. Рад у овако интегрисаном систему треба да омогући увођење стандардизације у процесу рада, смањење грешака у раду, аутоматизацију пословних процеса, а тиме и подизање квалитета пословања.

Током 2023. године, завршене су преостале фазе пројекта и ERP пословни систем је пуштен у оперативни рад.

У циљу обезбеђења оптималних услова за рад новог система финансијског пословања (ERP) током 2023. године успешно је завршен и пројекат „Оптимизација централног информационог процеса за BPM – Business Process Management”, којим је креиран иницијални модел јединствене базе пословних процеса као основа за даљу употребу ERP система.

Поред тога, у оперативни рад је пуштена и унапређена верзија апликације за планирање пословања и праћење реализације, којом је успостављено централизовано прикупљање потреба стручних служби, њихова анализа и одобравање. Интеграцијом овог система са апликацијом за планирање набавки и пословним системом ERP обезбеђена је аутоматска размена планских података и њихово процесирање за потребе утврђивања плана набавки и израду планских докумената SMATSA.

4.7 Развој и унапређење људског потенцијала

У периоду од марта до јуна 2023. године, успешно је спроведен процес селекције кандидата, полазника обуке за дозволе контролора летења и одговарајућих овлашћења (ADI GMC AIR Београд, ADI Вршац), а у складу са потребама организационих јединица.

Конкурс је спроведен у сарадњи са Високом школом струковних студија „Ваздухопловна академија“, на основу Уговора о дуалном моделу образовања и пословно-техничкој сарадњи. У том процесу, дефинисане су надлежности, улоге и кораци у процесу селекције. Кандидати који су испунили формално-правне услове конкурса упућивани су у наредне елиминационе етапе селекционе процедуре.

Такође је успешно спроведен и реализован конкурс и селекција за пријем кандидата полазника обуке за стицање дозволе контролора летења и одговарајућих овлашћења (ACS Београд), као и низ интерних конкурса:

- Интерни конкурс за избор кандидата за упућивање на обуку шефа смене за потребе Сектора терминалне и аеродромске контроле летења;
- Интерни конкурс за избор кандидата за упућивање на обуку процењивача за потребе Сектора терминалне и аеродромске контроле летења.

Што се екстерних конкурса током 2023. године тиче, из базе потенцијалних кандидата SMATSA спроведена је селекција кандидата за више радних места ваздухопловно-техничког особља (позиције инжењера и техничара) у оквиру Сектора за ваздухопловну технику и Сектора за терминалне и аеродромске контроле летења.

Спроведен је и пријем кандидата из екстерних извора на стручно усавршавање / оспособљавање за потребе:

- метеоролошких техничара у АКЛ Тиват;
- метеоролошког прогностичара у АКЛ Подгорица и
- метеоролошких прогностичара у АКЛ Београд.

Током 2023. године, формирана је и радна група са задатком да изради Политику запошљавања и обуке, документ којим ће бити описан процес планирања и спровођења обука особља које извршава послове и задатке подршке пружању услуга у ваздушном саобраћају.

У периоду јануар–децембар 2023. године, SMATSA је спроводила курсеве за шефове смена, континуиране обуке за контролоре летења у различитим организационим јединицама, курсеве освежења знања, ОЈТ обуке, као и учествовала у раду разних комисија и радних група, а у циљу несметаног обављања стручног усавршавања и обуке запослених у SMATSA.

Запослени SMATSA, били су додатно ангажовани на спровођењу наставе на Високој школи струковних студија „Ваздухопловна академија“ – у оквиру студијског програма основних струковних студија – Контрола летења.

4.8 Показатељи ефикасности пословања

Темељи Шеме оствареног учинка су постављени још 2004. године у уредбама 549/2004 (члан 11) и у 550/2004 (чл. 14–16) Европске комисије. Шема оствареног учинка подразумева референтни период од три до пет година. Први референтни период је трајао три године од 2012. до 2014. године, други од 2015. до 2019. године, трећи је планиран за период од 2020. до 2024. године, док ће четврти почети 2025. године и трајаће до 2029. године. Праћење успешности пословања пружалаца услуга у ваздушној пловидби се спроводи кроз индикаторе у оквиру 4 кључне области: безбедност, капацитет, трошкова ефикасност и заштита животне средине.

Уредбе и Одлуке Европске комисије везане за референтне периоде Шеме оствареног учинка нису преведене у домаће законодавство, чиме SMATSA није у обавези да извештава у вези са њима. Међутим, с обзиром на активности у вези са могућом будућом интеграцијом ECAA партнера, SMATSA у Пословном плану наводи своје циљне вредности у односу на четири кључне области Шеме оствареног учинка и извештава у вези са тим, у мери у којој је то могуће, а у складу са националним законским обавезама.

Поред показатеља успешности пословања дефинисаних кроз Шему оствареног учинка, SMATSA прати успешност пословања и на основу интерних показатеља успешности – индикатора по стратешким областима, као и на основу показатеља квалитета пружених услуга.

4.8.1 Показатељи и циљеви у односу на Шему оствареног учинка

4.8.1.1 Безбедност

Стање система управљања безбедношћу пружаоца услуга у ваздушној пловидби заснива се на праћењу безбедносних индикатора (SMS индикатори) дефинисаних у оквиру Шеме оствареног учинка којима се оцењује:

1. Ефикасност система управљања безбедношћу;
2. Ниво употребе RAT методологије и
3. Ниво примене културе правичности и поверења (Just Culture).

С обзиром на то да регулатива која се односи на Шему оствареног учинка још увек није обавезујућа за Републику Србију и Црну Гору, SMS индикатори прате се у циљу припреме за имплементацију регулативе у правни систем која се очекује у наредном периоду.

Ниво безбедности у систему SMATSA заснива се на оцени и праћењу безбедносних индикатора установљених у различитим деловима система, а ускладу са прихватљивим нивоом безбедности који су дефинисали Директорат за цивилно ваздухопловство Републике Србије и Агенција за цивилно ваздухопловство Црне Горе. Вредности безбедносних индикатора за 2023. годину представљене су у наредним табелама.

Табела 3. Циљане и остварене вредности SMS индикатора по захтеву ДЦВ за 2023. годину

Група SMS индикатора		Остварен ниво безбедности
I.1.	Ефективност система управљања безбедношћу <i>SMS Effectiveness</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Управљање политиком безбедности и безбедносним циљевима; C2. Управљање безбедносним ризицима; C3. Безбедносне гаранције; није мерено4. Унапређење безбедности; /5. Безбедносна култура. B <p>Summary report for the 2023 SoE in SMS Measurement.</p>
I.2.	Ниво употребе RAT методологије <i>Application of RAT Methodology</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Нарушавање безбедног раздвајања ваздухоплова:<ol style="list-style-type: none">01. RAT C4 – 1 догађај,02. RAT E5 – 4 догађаја,03. RAT C5 – 6 догађаја.2. CNS/
I.3.	Ниво примене културе правичности и поверења <i>Application Just Culture (Safety Culture)</i>	<p>B</p> <p>Summary report for the 2023 SoE in SMS Measurement.</p>

Табела 4. Циљане и остварене вредности индикатора безбедности по захтеву ДЦВ за 2023. годину

Група индикатора озбиљности догађаја са утицајем АТМ-а на нивоу SMATSA		Остварен и Прихватљив ниво безбедности
I-4	Број удеса са утицајем АТМ-а у FIR Београд <i>ATM caused Accidents</i>	Нула (0) удеса са уделом АТМ прихватљива вредност је 0,00255
I-5	Број озбиљних незгода са утицајем АТМ-а у FIR Београд <i>ATM caused Serious Incidents</i>	Нула (0) озбиљних незгода са уделом АТМ прихватљива вредност је 2 Аларм 1
I-6	Број битних незгода са утицајем АТМ-а у FIR Београд <i>ATM caused Major Incidents</i>	Нула (0) битних незгода са уделом АТМ прихватљива вредност је 12 Аларм 9
I-7	Број значајних незгода са утицајем АТМ-а у FIR Београд <i>ATM caused Significant Incidents</i>	Двадесет једна (21) значајна незгода са уделом АТМ прихватљива вредност је 25 Аларм 19
Група АТМ Индикатора за праћење одређене врсте догађаја		Остварен и Прихватљив ниво безбедности
I-8	Број <i>RWY/TWY Incursion</i> са утицајем АТМ-а	Четири (4 RWY) догађаја са уделом АТМ прихватљива вредност 5
I-9	Број <i>RWY Excursion</i> са утицајем АТМ-а	Нула (0) догађаја са уделом АТМ прихватљива вредност 5
I-10	Број <i>Separation Minima Infringement</i> и <i>Inadequate separation</i> са утицајем АТМ-а и простору надлежности ЦКЛ Београд (ACC+TER)	Девет (9) прекршаја нарушавања минимума и неадекватне сепарације ваздухоплова са уделом АТМ у простору ЦКЛ Београд прихватљива вредност 15
I-11	Број <i>Separation Minima Infringement</i> и <i>Inadequate separation</i> , са утицајем АТМ-а у простору надлежности аеродромских КЛ	Један (1) прекршај за нарушавање минимума и неадекватне сепарације ваздухоплова у простору аеродромских КЛ прихватљива вредност 10
I-12	Број <i>Airspace infringement</i> са утицајем АТМ-а	Један (1) прекршај за нарушавање ваздушног простора са утицајем АТМ прихватљива вредност 15
I-13	Остали догађаји са утицајем АТМ-а категорије С и више (као што су <i>Missed approach / go-around/ Rejected T/O</i> и сл)	Нула (0) догађаја категорије С прихватљива вредност 25

Група CNS индикатора (ATM специфични догађаји)		Остварен и Прихватљив ниво безбедности
I-14	Број отказа DPS (систем TopSky)	просечно 0 кварова годишње <8 догађаја (кварова) годишње
I-15	Укупно трајање прекида рада SSR радарских станица	вредност индикатора је 8,97 мин. <500 минута годишње
I-16	Укупно трајање прекида рада PSR радарских станица	вредност индикатора је 11,49 мин. <2.000 минута годишње
I-17	MTBO – средње време између отказа LLZ ILS-а 12L ³ (CAT III)	MTBO[h] = / >4.500 часова годишње
I-18	MTBO – средње време између отказа LLZ ILS-а 30R (CAT I)	MTBO[h] = / >1.500 часова годишње
I-19	Број губитака или деградација једне или више радних фреквенција	просечно 4,66 прекида сервиса на годишњем нивоу <50 догађаја годишње
Група ASM-ATFCM индикатора капацитета		Остварен и Прихватљив ниво безбедности
I-20	FUA – Процент искоришћености зах- теваних алокација ваздушног простора (Процент искоришћених захтева за ало- кацију ваздушног простора у односу на њихов укупан број)	91,62% Вредности се не прописују већ се прати тренд.
I-21	Просечно време кашњења по IFR лету у FIR Београд генерисано ATM-ом (Average Delay per IFR Movement)	0,52391 минута по IFR лету <0,1 минута / IFR лету

³ LLZ ILS 12R – MTBO [h] = 2.452 Уређаји LOC 12R и GP 12R (који се користе за ПСС 12R/30L) су оперативни од 6. јуна 2023. године. Иако за LOC 12R и GP 12R нису дефинисани безбедносни индикатори исти су ипак израчунати и приказани. Неповољним вредностима за LOC 12R доприноси укупно време током којег је уређај требало да ради, што није цела година.

Табела 5. Прихватљиви и остварени сигурносни (процесни) индикатори за 2023. годину по захтеву АЦВ

Догађаји са директним АТМ учешћем (Група АТМ индикатора)		Остварено	Испуњен / није испуњен прихватљив ниво сигурности
SI.1	Број несрећа са уделом АТМ-а <i>ATM caused Accidents</i>	Нула (0) несрећа са уделом АТМ	Прихватљива вредност 0,00181
SI.2	Број озбиљних незгода са уделом АТМ-а <i>ATM caused Serious Incidents</i>	Нула (0) озбиљних незгода са уделом АТМ	Прихватљива вредност 1 Аларм 0
SI.3	Број битних незгода са уделом АТМ-а <i>ATM caused Major Incidents</i>	Шест (6) битних незгода са уделом АТМ	Прихватљива вредност 18 Аларм 13
АТМ специфични догађаји (Група CNS индикатора)		Остварено	Испуњен / није испуњен прихватљив ниво сигурности
SI.4	Број губитака или деградација једне или више радних фреквенција (земља-ваздух)	8 губитака сервиса на годишњем нивоу	ИСПУЊЕН
SI.5	Доступност надзорне функције рада SSR радарских станица	Ковиона – 12,42 минута Муртеница – 36,54 минута Кошевац – без прекида Српска Гора – без прекида	ИСПУЊЕН
SI.5	Доступност надзорне функције рада PSR радарских станица	Ковиона – 32,39 минута Муртеница – искључен Српска Гора – без прекида	ИСПУЊЕН
SI.6	Доступност функција за обраду података и дистрибуцију	0 кварова	ИСПУЊЕН

АТМ специфични догађаји (Група CNS индикатора)		Остварено	Испуњен / није испуњен прихватљив ниво сигурности
SI.7	Доступност навигацијске функције LOC 36 (CAT I) на LYPG	МТВО[h] = 8.757	ИСПУЊЕН
SI.7	Доступност навигацијске функције LOC TIV	Није било отказа – МТВО[h] = /	ИСПУЊЕН
SI.8	Доступност енергетских система	Није било потпуног прекида електроенергетског напајања оперативних уређаја (Расположивост 100%)	ИСПУЊЕН
SI.9	Угрожавање сигурности (безбједности) АТМ система	2 догађаја најаве бомбе; Догађаји без утицаја АТМ и без утицаја на SMATSA; 28 догађаја ометања ласером, и 3 догађаја који се односе на путнике неприхватљивог понашања у ваздухоплову	ПРАТИ СЕ

Табела 6. Прихватљиве и остварене вредности индикатора ризика операција по захтеву АЦВ за 2023. годину

Risk	SPI	Тренутна вредност	Неприхватљива вредност
Total Performance – подразумева групу индикатора која представља праћење броја несрећа и озбиљних незгода са и без утицаја ATM GA – General Aviation CAT – Commercial Air Transport	CAT Fatal Accidents	0	>0
	GA Fatal Accidents	0	>0
Runway Excursion – подразумева сет индикатора који као предводници могу водити ка догађају RE . Наведени индикатори се прате пре свега због специфичности LYTV, одсуство RESA-а, локалних временских услова и слично.	Para Fatal Accidents	0	>0
	CAT Serious Incidents	0	>0
	CAT Ground Accidents	0	>0
	Unstabilized approach	15	↑
	<i>Rejected take off</i>	0	3+
	<i>Deep landing events</i>	0	3+
	<i>Other abnormal runway contact</i>	0	3+
	Adverse weather in approach causing MA	68	↑
	Relevant tech: <i>Landing gear / trust reversers / flaps malfunction / brakes</i>	1	3+
	CFIT <i>Control Flight into Terrain</i>	(E)GPWS warning Terrain warning	0
<i>Glide Slope deviation</i>		0	3+
<i>Incorrect altimeter settings</i>		0	3+
<i>Position / navigation errors</i>		0	3+
<i>Map / charts / FMS errors</i>		0	3+
Relevant Tech: e.g. RADALT		0	3+
<i>Below MSA</i>		0	3+
MAC <i>Midair Collision</i>	<i>Level bust</i>	0	3+
	ACAS / TCAS warning	0	↑
	Airspace infringement	0	↑
	<i>(Hi Risk) Loss of Separatio</i>	0	3+
LOC-I <i>Loss of Control – In flight</i>	Overspeed or low speed event	0	↑
	Turbulence, wake vortex, wind shear, thunderstorm, lightning strike	0	↑
	<i>Icing, anti-icing</i>	0	3+
	<i>Weight and balance errors</i>	0	3+
	<i>Flight control system failures</i>	0	3+
	Abnormal state of aircraft (attitude, bank, pitch, configuration)	0	3+
	Relevant tech: eg FCS, technical occurrences	26	3+
	<i>Loading errors</i>	0	3+

Табела 6. Прихватљиве и остварене вредности индикатора ризика операција по захтеву АЦВ за 2023. годину

Risk	SPI	Тренутна вредност	Неприхватљива вредност
Runway Incursion	<i>Birdstrike</i> – судар / удар птица и ваздухоплова	86	↑
	<i>Animals on rwy</i>	6	↑
	<i>Aircraft on rwy</i>	1	3+
	<i>Vehicle / person on rwy</i>	0	3+
Aircraft Unsafe Environment – Подразумева индикаторе који прате догађаје узроковане појавом ватре и дима на ваздухоплову и декомпресије.	<i>Fire or smoke in the aircraft</i>	0	3+
	<i>Decompression</i>	0	3+
External Interference – Подразумева индикаторе који се прате у делу операција дронава, ласерског ометања и сигурност информационих и комуникационих система.	<i>Lasers</i>	28	3+
	<i>Drones</i>	0	3+
	<i>Cyber security</i>	0	3+
ATM technical – Подразумева догађаје у вези са отказима техничких система контроле летења.	<i>Occurrences related to CNS</i>	5 ⁴	↑
GA – General Aviation индикатори који се одвојено прате од првог сета индикатора	<i>Accidents (non fatal)</i>	0	↑
Paraglider – индикатори који се одвојено прате од првог сета индикатора	<i>Accidents (non fatal)</i>	0	↑

4.8.1.2 Трошковна ефикасност

Јединица рутне накнаде за зону наплате „Србија–Црна Гора–КФОР“ за 2023. годину одобрена је и усвојена на седници Проширене комисије (Enlarged Committee) EUROCONTROL одржаној у новембру 2022. године. Одлуком Проширене комисије бр. 22/173 од 24. новембра 2022. године (Прилог 2) утврђена је висина јединице рутне накнаде од 39,37 ЕУР (*National Unit Rate*), односно 39,46 ЕУР (*Global Unit Rate*) која укључује административну таксу EUROCONTROL.

Као и претходне године, у 2023. години није дошло до одступања вредности месечно усклађиване јединичне цене рутне накнаде, како за зону наплате „Србија–Црна Гора–КФОР“ (39,37 ЕУР), тако и за вредност рутне накнаде, која је припадала искључиво делу SMATSA (33,76 ЕУР). То је последица пре свега минималне осцилације у кретању курса РСД у односу на ЕУР у прошлој години.

⁴ 1 - ЕЕ напајање Rx Lovanја и LOC/DME AT1 – јак северни ветар је оборио спољни разводни орман;
1 - TopSky–АТС део у AT1 – прекид на оптичком преносном путу на територији Србије услед радова трећих лица;
1 - LOC Tivat AT1 – Пријава пилота ваздухоплова, уређај у захтеваним перформансама;
1 - 135.150MHz APG – спољне сметње и
1 - 118.000MHz AT1 – спољне сметње.

4.8.1.3 Капацитет

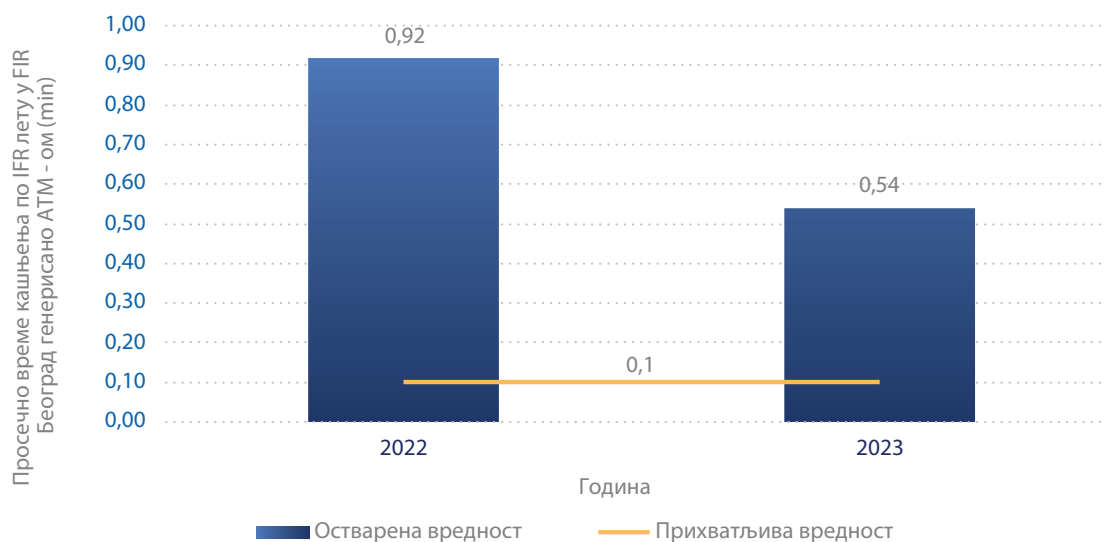
Индикатор капацитета мери ефикасност пружања услуга у простору надлежности пружаоца услуга у ваздушној пловидби. Оцена ефикасности базира се на просечном времену кашњења по IFR лету у FIR Београд, које генерише ATM. Овај индикатор укључује све IFR летове у FIR Београд, код којих је кашњење генерисано пружањем услуга у ваздушној пловидби. На основу података о кашњењу и укупном броју летова, рачуна се вредност индикатора, који се изражава као апсолутна вредност и прати се на годишњем нивоу.

Прихватљиве вредности за индикатор капацитета дефинисане су у документу Директората цивилног ваздухопловства Републике Србије, „Ваздушна пловидба у Републици Србији, индикатори безбедности и капацитета и прихватљиви ниво безбедности од 2020. до 2025. године”.

Подаци о прихватљивим и оствареним вредностима индикатора капацитета за 2023. годину су наведени у следећој табели.

Табела 7. Вредности индикатора капацитета у 2023. години⁵

Индикатор капацитета	Прихватљива вредност	Остварена вредност
Просечно време кашњења по IFR лету у FIR Београд генерисано ATM-ом	<0.1 минут / IFR лету	0,54 минута / IFR лету

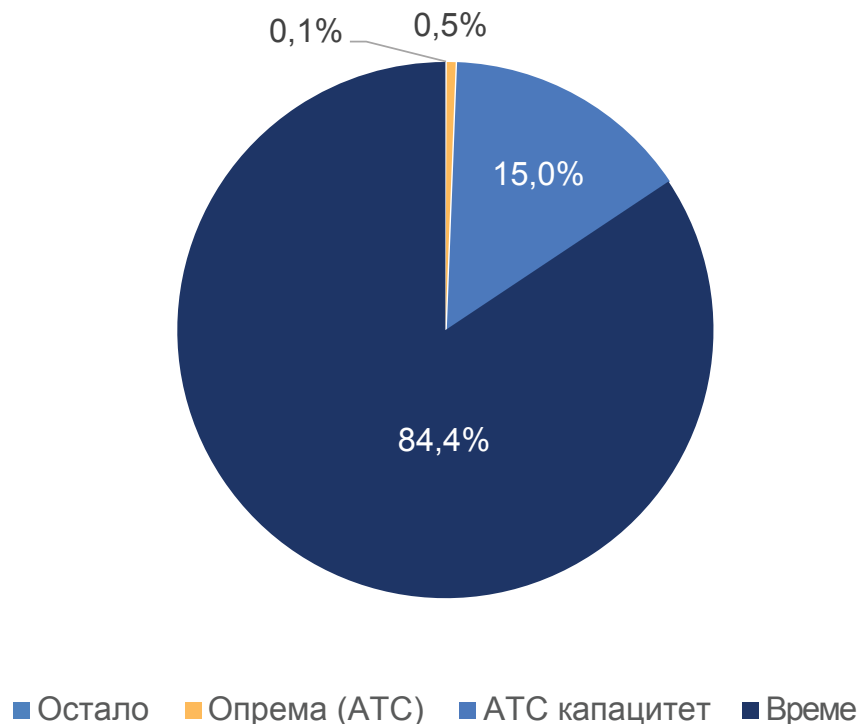
Слика 13.

Просечно време кашњења по IFR лету у FIR Београд генерисано ATM-ом у периоду од 2020. до 2023. године

⁵ Извор података: *European ANS Performance Data Portal* (<http://ansperformance.eu/>).

Највећи број регулација саобраћаја у ваздушном простору надлежности SMATSA у 2023. години је уведен услед неповољних временских услова које су генерисале преко 84% кашњења. Од укупно 471.786 минута кашњења, услед лоших временских прилика генерисано је 397.958 минута кашњења (Слика 14)

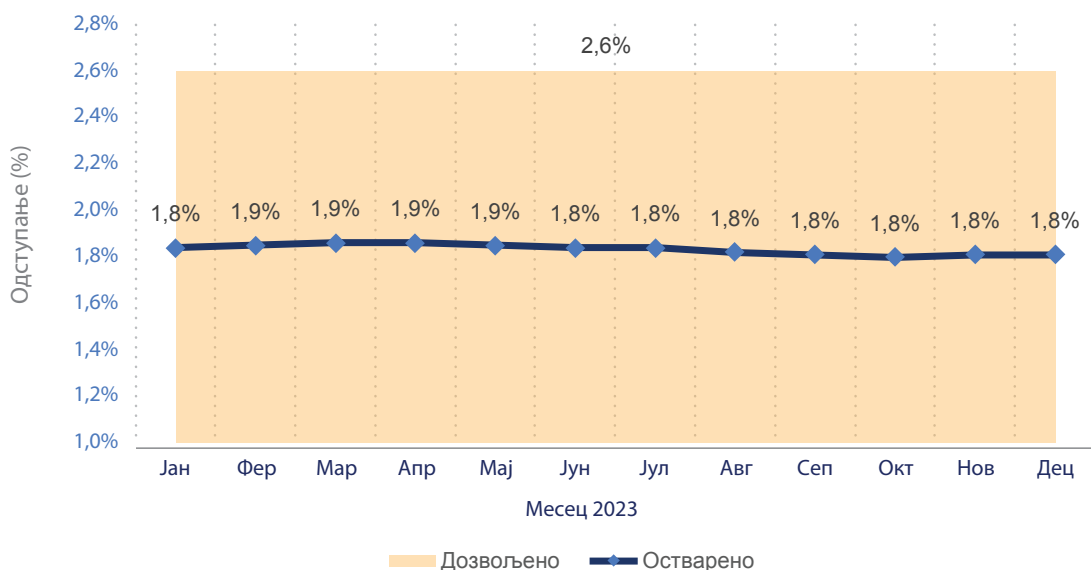
Слика 14.
Разлози кашњења у FIR Београд у 2023. години

4.8.1.4 Заштита животне средине

Ниво заштите животне средине оцењује се на бази просечне ефикасности хоризонталног лета, индикатора препознатог у уредбама које се тичу Шеме оствареног учинка, у оквиру регулативе Јединственог европског неба. Остварене вредности поменутих индикатора се прате на основу података EUROCONTROL – Performance Review Unit (PRU).

Циљне вредности индикатора дефинисане су на следећи начин:

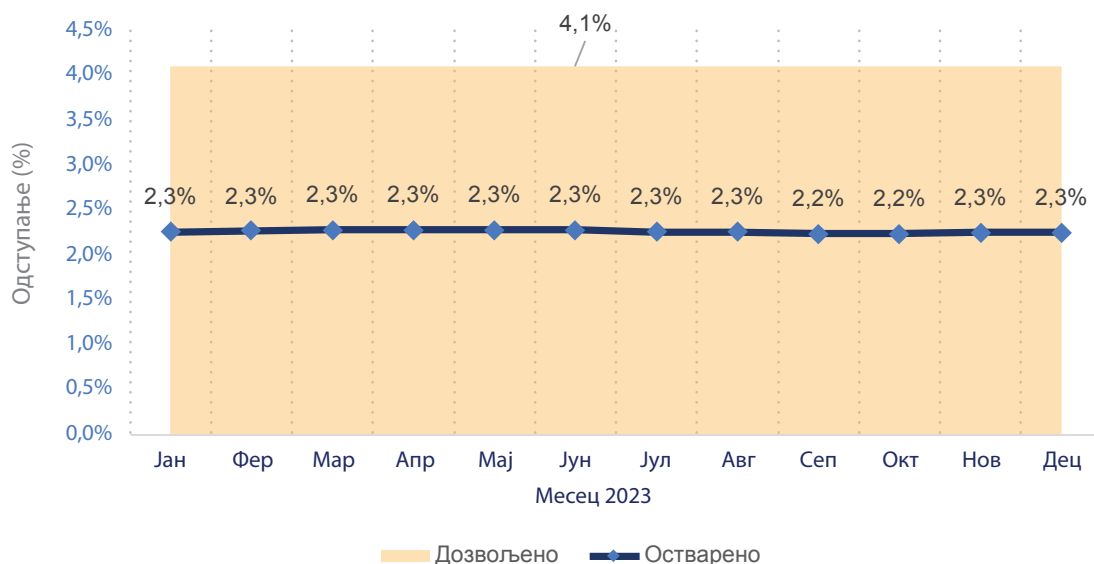
1. Индикатор одступања стварне путање лета у односу на путању по великом кругу (KEA – *Key performance Environment indicator based on Actual trajectory*). Просечна ефикасност хоризонталног лета представља одступање стварне путање лета од 2,6% у односу на путању по великом кругу.

Слика 15.

КЕА – индикатор одступања стварне путање лета у односу на путању по великом кругу у Србији и Црној Гори у 2023. години⁶

- Индикатор одступања путање у последњем поднетом плану лета у односу на путању по великом кругу (КЕР – *Key performance Environment indicator based on last filed flight plan*). Просечна ефикасност хоризонталног лета представља одступање последње достављене путање лета од 4,1% у односу на путању по великом кругу.

Слика 16.

КЕР – индикатор одступања путање у последњем поднетом плану лета у односу на путању по великом кругу у Србији и Црној Гори у 2023. години⁷

⁶ Извор података: *European ANS Performance Data Portal* (<http://ansperformance.eu/>).

⁷ Извор података: *European ANS Performance Data Portal* (<http://ansperformance.eu/>).

4.8.2 Показатељи квалитета пружених услуга

Спровођење анализе циљева квалитета SMATSA врши се у периоду од годину дана. На основу анализе испуњености циљева квалитета за 2023. годину, резултати су представљени на састанку Комитета за менаџмент система (QMS).

Табела 8. Анализа испуњености циљева квалитета за 2023. годину

Услуга	Циљ	Планирано	Остварено	Образложење
АТМ	Просечно кашњење по IFR лету које је генерисала SMATSA на годишњем нивоу	Мање од 0,08 минута	Не	Према подацима EUROCONTROL NМОС током 2023. године просечно кашњење по IFR лету које је генерисала SMATSA износило је 0,54088 минута. Разлози су изузетно неповољне временске прилике и пораст саобраћајне потражње и даље изнад STATFOR HIGH прогнозе и као последица сукоба у Украјини. Тренд раста саобраћаја је био очекиван, али не у овој мери.
	Процент ваздухоплова који полећу из простора надлежности SMATSA у оквиру временске толеранције издатог слота	Већи од 83%	Да	Према подацима EUROCONTROL NМОС током 2023. године остварена је вредност од 89,06% ваздухоплова који полећу из простора надлежности SMATSA у оквиру временске толеранције издатог слота, на годишњем нивоу.
	Број озбиљних инцидената, за које је анализом утврђено да их је узроковао АТМ	Мањи од 3 (за Србију)	Да	Увидом у базу догађаја која се води у SAF.00 за 2023. годину, пријављено је укупно 924 догађаја, од којих је 25 захтевало даљу анализу коју обавља одељење SAF.00. У 2023. није било озбиљних инцидената.
Мањи од 2 (за Црну Гору)		Да		
СНС	Системска расположивост техничких уређаја и система у надлежности SMATSA који непосредно утичу на пружање услуга	$A(t) = 99.9\%$	Да	И поред наведених изузетака у одступању од жељених вредности системске расположивости за системе у надлежности SMATSA, а услед примењене појединачне и групне редувантности CNS уређаја и система, током 2023. године, може се сматрати да је за све уређаје, системе и сервисе који непосредно утичу на пружање услуга циљ квалитета из домена CNS испуњен.

Табела 8. Анализа испуњености циљева квалитета за 2023. годину

Услуга	Циљ	Планирано	Остварено	Образложење
	Тачност прогноза за аеродром (TAF) у оквиру пожељне тачности (према ICAO Annex 3, Attachment B)	Већа од 80%	Да	Резултати анализе остварења прогноза за аеродром (TAF): за LYBT 95,2%, за LYBE 95,7%, за LYVR 91,6%, за LYKV 93%, за LYNI 94,5%, за LYPG 96,1%, за LYTV 92,4%, односно просечно за све аеродроме 94,1% чиме је постигнута пожељна оперативна тачност дата у ICAO Annex 3, Attachment B.
MET	Број успешно обучених полазника у односу на укупан број полазника обуке изражен у процентима	100%	Да	Сви полазници успешно су завршили предвиђене обуке осим почетне обуке за ваздухопловно-метеоролошког техничара чија је успешност 50%, јер је један кандидат одустао од полагања испита након завршене обуке.
	Процент благовремено пристиглих MET информација у NOC Београд у оквиру пожељне благовремености достављања MET информација (према EUR DOC 018, Appendix F)	Већи до 95%	Да	За све аеродроме током 2023. испуњен је циљ квалитета, односно проценат достављања MET информација, према EUR DOC 018, Appendix F. Просечно за све аеродроме METAR (99,01%) и TAF (98,59%).
AIS	Оцена квалитета података (Q)	Већа од 0,81	Да	Оцењивање квалитета је спроведено на узорку од 100 података. Просечна оцена за овај узорак износи 0,984.
FDP	Однос објављених NOTAM-а за исправку уочених грешака на публикованим IFP које је проузроковало особље FPD, у односу на укупан број публикованих IFP	Мањи од 0.0281	Да	Вредност индикатора процеса FPD за 2023. годину износи 0.0018. У току 2023. године је био објављен само један NOTAM за исправку уочених грешака на публикованим IFP које је проузроковало особље FPD.

Табела 8. Анализа испуњености циљева квалитета за 2023. годину

Услуга	Циљ	Планирано	Остварено	Образложење
TRE	Оствареност броја часова теоријске наставе за текућу годину за сваку започету групу кандидата у Центру за обуку ANS особља	100%	Да	Часови теоријске обуке су реализовани у складу са одговарајућим Решењима за одвијање обуке.
	Оствареност броја часова практичне обуке за текућу годину за сваку започету групу кандидата у Центру за обуку ANS особља	100%	Да	Сви започети курсеви током 2023. године су завршени у складу са одобреним плановима и програмима и планираним бројевима часова практичне обуке.
	Однос издатих сертификата / уверења / потврда о завршеној обуци са бројем полазника обуке, за сваку започету групу кандидата у Центру за обуку ANS особља	100%	Не	Током 2023. године, издато је укупно 19 сведочанстава за завршене почетне обуке – INITIAL TRAINING (од могућих 22) и 78 уверења за завршене обуке за посебна овлашћења – DEVELOPMENT TRAINING (од могућих 78) за укупно 100 полазника обука за које је предвиђено издавање сведочанства и уверења у складу са документом TRE.PROC.011. (Издавање сертификата, уверења и потврда у Центру за обуку ANS особља). Процент реализације је 97%.
CAL	Реализација годишњег плана калибраже	100%	Да	Годишњи план калибраже по средствима је остварен 100%. Реализовано је укупно 277 калибража, од чега 268 калибража према годишњем плану и 9 ванредних калибража. Од укупног броја калибража (277), 127 је реализовано према уговорима са екстерним корисницима.

4.8.3 Додатни показатељи успешности

Поред показатеља успешности обухваћених европском и домаћом регулативом, односно циљевима квалитета, SMATSA прати успешност пословања одређених области на основу интерно утврђених индикатора пословања. Вредности додатних индикатора у односу на постављене циљеве приказани су у наредној табели.

Табела 9. Додатни показатељи / индикатори успешности у 2022. години

Индикатори	Циљна вредност за 2023.	Остварено
STO 01 – Унапређење управљања ваздушном пловидбом		
Број преоптерећења које су пријавили контролори летења	< 20 годишње	<20
Поштовање слотова на аеродрому Београд (LYBE)	> 83%	86,2%
Поштовање слотова на аеродрому Тиват (LYTV)	> 83%	97,9%
Поштовање слотова на аеродрому Подгорица (LYPG)	> 83%	97,7%
Поштовање слотова на аеродрому Ниш (LYNI)	> 83%	96,2%
Озбиљност приговора корисника AIS услуга	< 9,89 годишње	0,10
STO 06 – Унапређење успешности система организације и управљања ресурсима		
Реализација плана набавки / инвестиција	>80%	75,98%
STO 07 – Унапређење и развој људског потенцијала		
Просечан број дана у години по запосленом проведених на конференцијама или креативним радионицама	> 1.5	Услед рестрикција у планирању путовања и упућивања на обуке, које су последица економских ефеката пандемије COVID 19 (сходно одредбама документа PAR. DOC.003 Инструкције за планирање и достављање података за израду планских докумената), није могуће дати адекватне податке везане за овај индикатор.
Просечан број дана у години проведених на обуци за оперативна радна места (изражено по особи)	> 3	

05

Информационетехнологије

У току 2023. године, у области информационах технологија су спроведене активности са циљем унапређења постојећих система, сервиса и апликација, као и развоја нових технологија. Посебан фокус је стављен на аутоматизацију процеса и послова, заштиту података и корпоративне мреже, као и поједностављење свакодневних активности и задатака.

У првој половини године, у оквиру пројекта „Дигитална трансформација и израда система финансијског пословања са оптимизацијом пословних процеса – MIS ERP”, пружана је подршка у процесу миграције података о уговорима правних лица, каталога правних лица, и усаглашавању дељених каталога. Такође, извршено је проширење функционалности Doculibrium DMS, који сада пружа адекватну подршку процесу пријема, завођења, дистрибуције, овере, одобравања и књиговодствене евиденције улазних финансијских докумената.

Средином године пуштена је у рад апликација за унапређење приказа MET информација на радном месту контролора летења, која омогућава приказ SIGMET и AIRMET у графичком облику, као и анимације радарских, сателитских и електричних пражњења.

Апликација за преглед и унос фреквенција је ажурирана, тако да су шефу смене и супервизору ЦКЛ на њиховом радном месту постале доступне информације о тренутној конфигурацији, као и комбинације које су на располагању приликом отварања и затварања сектора, чиме се смањује оптерећење шефова сме-

на и супервизора. Такође, извршено је ажурирање секторских конфигурација, фреквенција и фаза, и увођење нових граница сектора.

Током године велика пажња је посвећена увођењу интегрисаног информационог система – CIP, које између осталог подразумева систематизовање и повезивање различитих система / софтверских решења која представљају адекватну подршку пословним процесима.

Значајнији пословни процеси заокружену у овом периоду су:

- Повезивање апликације Flight Message са MIS ERP у циљу прослеђивања информација о летовима за потребе обрачуна, фактурисања и наплате терминалних накнада;
- Планирање и праћење реализације планских задатака;
- Финансијско планирање;
- Редизајн система размене дељених каталога;
- Целокупан процес улазних фактура.

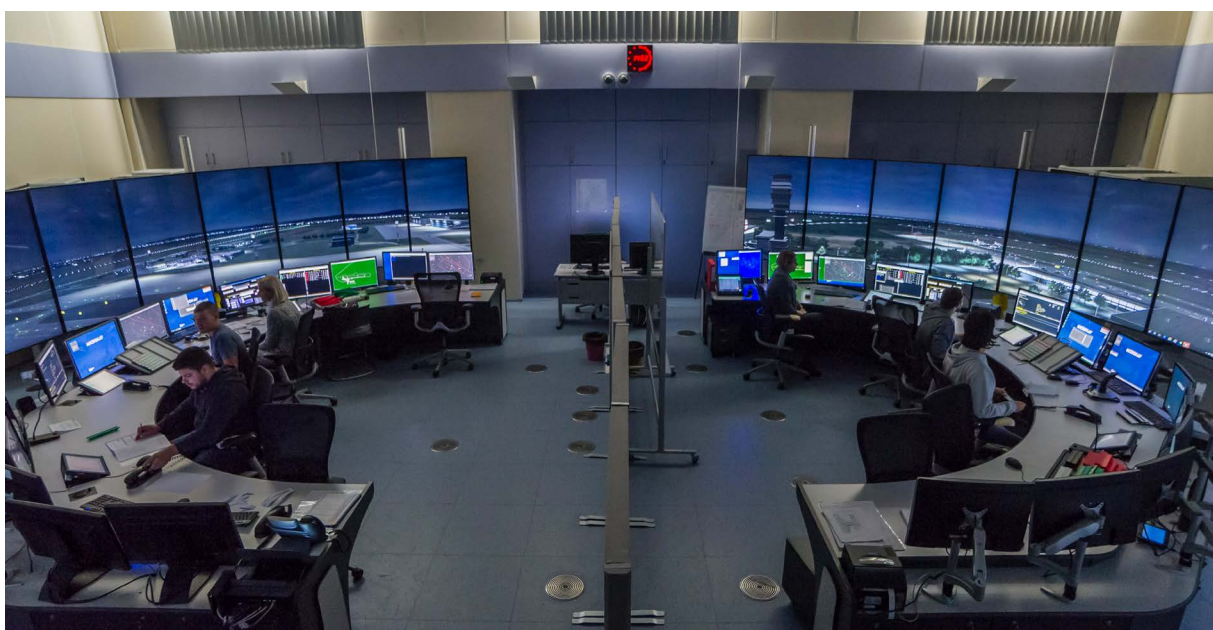
06

Консултовање са корисницима услуга

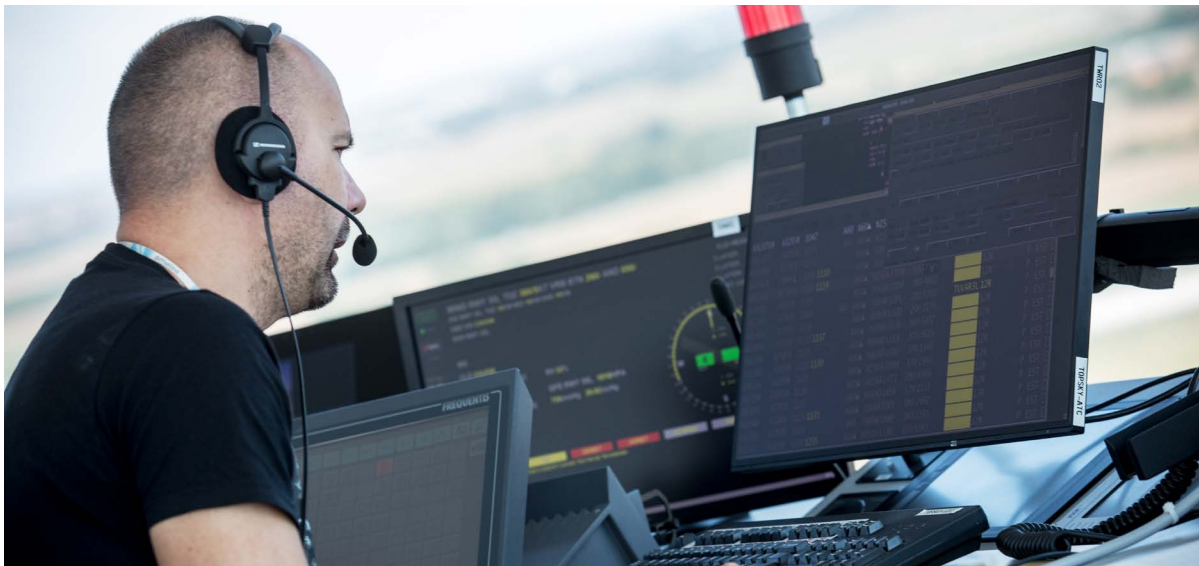
6.1 Управљање ваздушним саобраћајем – АТМ

2023. годину је обележио наставак опоравка од последица пандемије без изгледа да ће европски саобраћај достићи ниво из 2019. године. Међутим, саобраћајна тражња на југоисточној оси европског ваздушног саобраћаја је наставила да расте знатно више од осталих токова. Уз врло честе појаве неповољних временских услова (CB) оваква ситуација је довела до пораста генерисаног кашњења далеко изнад очекиваног.

Иако су изостали формални извештаји корисника услуга (IATA, A4E, AIRE) о летњој сезони 2023. године, EUROCONTROL је за RNDSDG/110 састанак израдио анализу летње сезоне. Током излагања председавајућег изнете су информације о кашњењима али без уобичајеног наглашавања генератора, већ уз констатацију да је на целокупну ситуацију утицало више фактора које и није било могуће у потпуности предвидети.

У децембру 2023. године спроведен је редован консултативни процес са осталим корисницима услуга / функција из домена АТМ (спортско и аматерско летење, привредна авијација, правна и физичка лица, војска, полиција итд), слањем мејла заинтересованим странама са линком на упитник о задовољству пруженим услугама / функцијама АТМ током 2023. године. Само један корисник је доставио попуњен упитник, без примедби.

6.2 Ваздухопловно информисање – AIS

Анализа испитивања задовољства корисника врши се на основу тромесечних извештаја о квалитету података из SDO, PAMS и INO апликација Европске базе AIS података (EAD), достављених приговора корисника и попуњених Упитника о задовољству корисника.

Тренд грешака у EAD апликацијама анализиран је за период од последњег квартала 2022. до трећег квартала 2023. године.

PAMS – На принципу случајног узорка од 20 докумената, који се проверавају у сваком кварталу, у целом извештајном периоду је пријављена једна грешка. То је било у четвртом кварталу 2022. године, што је чинило 5%, односно 1 од 20 прегледаних докумената.

Грешка се односила на мета податак AIRAC Flag који није додељен документу BIRD CONCENTRATIONS CHART за АД БЕОГРАД / Никола Тесла. Како се увођење нових области концентрације птица на овој карти сматрало AIRAC информацијом, дошло је до одступања, јер се концентрација птица не може планирати и унапред предвидети и објавити као да се уводи са фиксним AIRAC датумом.

Анализа објављених NOTAM-а коју квартално прави EAD у периоду октобар 2022. – септембар 2023. године обухватила је случајни узорак од 497 NOTAM-а. Пронађено је 5 грешака, што износи 1,01% грешака у анализираном узорку. Узрок ових грешака је људски фактор или неслагање са уобичајеном праксом, а не неадекватне процедуре.

По извршеној анализи, свака три месеца се води разговор са извршиоцима у Одељењу за NOTAM и посебно указује на учињене грешке у циљу избегавања понављања оваквих грешака.

У складу са објављеним начином контакта у случају уочених грешака или пропуста (GEN 0.1, тачка 4) у ваздухопловним публикацијама, Служба за ваздухопловно информисање прикупља, анализира и поступа са приговорима у складу са AIS.PROC.012 – Поступање са приговорима и грешкама.

У току 2023. године примљен је 1 приговор у вези са пружањем услуга ваздухопловног информисања. Приговор PRI-01-23 се односио на то што није објављена нова карта за прецизан прилаз за нову RWY 12R на аеродрому Никола Тесла / Београд. Оператер ае-

родрома није доставио податке за објављивање нове карте, иако је током израде амандмана више пута подсећан да достави релевантне податке. Приговор је решен и затворен, тако што је карта објављена првим наредним амандманом након што је извор доставио податке. Приговор је оцењен као битан, јер су корисници исказали потребу за овом картом.

Анализом није утврђено постојање неког системског проблема или приговора веће учесталости.

Од стране корисника онлајн је попуњено 13 Упитника о задовољству корисника (10 Упитника је оцењено одличном оценом, 1 упитник оценом врло добро, 1 упитник оценом добро и 1 оценом задовољавајуће).

Анализом достављених Упитника о задовољству корисника за 2023. годину, закључено је да су корисници оценили пружање услуга ваздухопловног информисања одличном оценом.

6.3 Ваздухопловне метеоролошке услуге – MET

Током 2023. године поштом нису примљени коментари и жалбе корисника на пружање MET услуга.

Увидом у испуњене и достављене копије испуњених образаца Књиге утисака ваздухопловних корисника за 2023. годину из организационих јединица, у складу са QM.PROC.007, тачка 4.3.1.1, испитивањем задовољства корисника MET услуга путем упитника, уочено је да сви исказани коментари корисника одражавају задовољство корисника пруженим MET услугама.

Такође, сарадњу са метеоролошким особљем корисници су оценили као одличну.

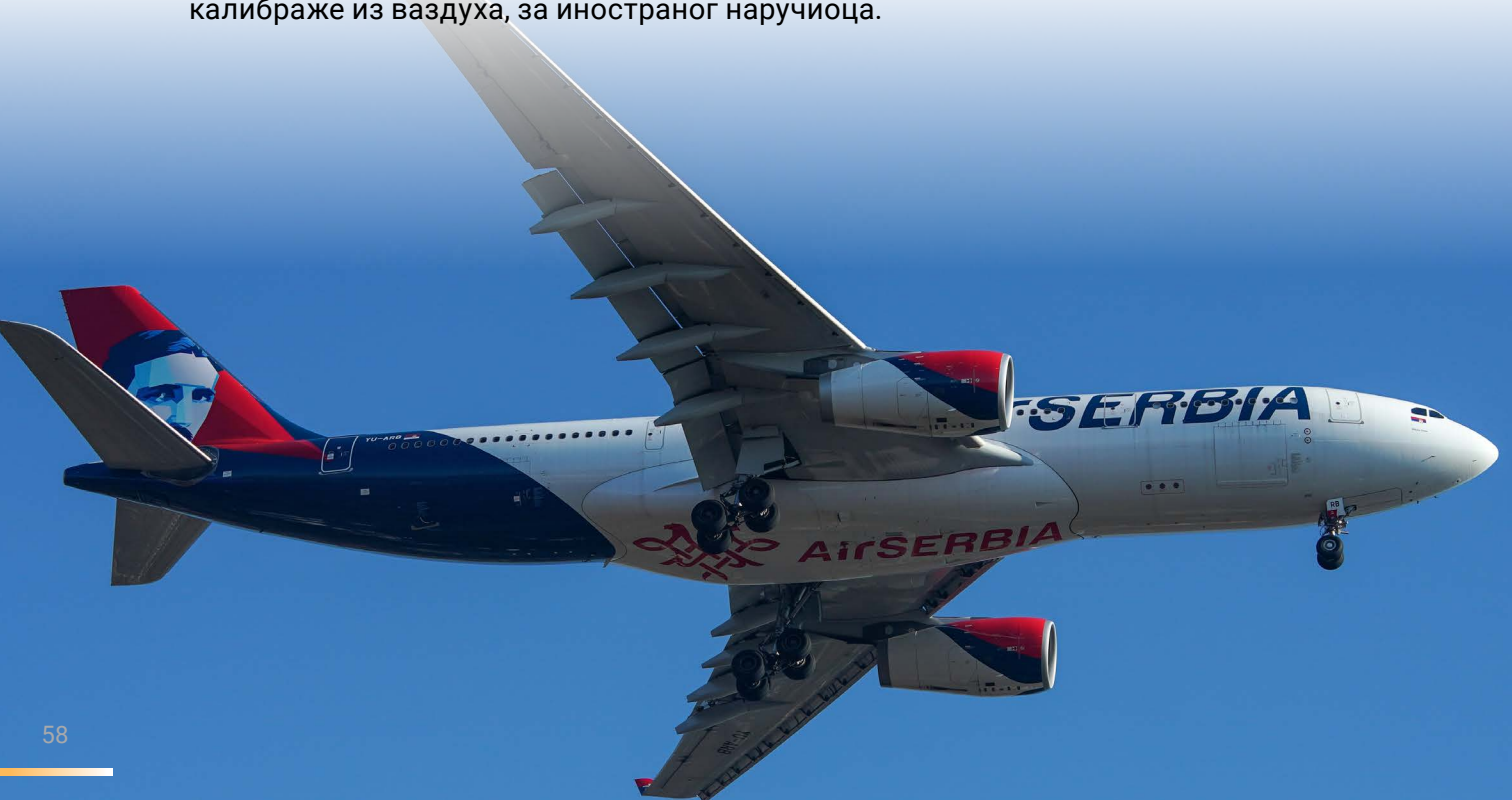

6.4 Калибража ЗРНС из ваздуха

Табела 10. Резултати анкете о задовољству корисника услуга калибраже ЗРНС из ваздуха у 2023. години

Активност	Средња оцена
Степен координације активности пре, током и после извршења калибраже ЗРНС	5,0
Квалитет у комуникацији посаде с техничким особљем на земљи приликом извршења калибраже ЗРНС	5,0
Квалитет, потпуност и благовременост извештаја о извршеној калибражи ЗРНС	5,0
Усклађеност планираних и реализованих активности	4,75
Одзив на додатне захтеве	5,0
СРЕДЊА ОЦЕНА	4,95

На основу бројчаних оцена датих у табели и издвојених коментара испитаника може се закључити да Служба за калибражу, професионално и квалитетно врши услуге калибраже из ваздуха, за иностраног наручиоца.

07

Финансијски извештаји

7.1 Биланс успеха

Табела 11. Биланс успеха за период од 1. 1. до 31. 12. 2023. године (у 000 РСД)

Елементи (у '000 РСД)	2022. Реализација	2023. Реализација	2023. Реализација /2022. Реализација
Пословни приходи	12.359.935	14.032.742	13,5%
Приходи од продаје	12.231.772	13.876.211	13,4%
Домаће тржиште	598.508	823.777	37,6%
Ино тржиште	11.633.264	13.052.434	12,2%
Остали пословни приходи	128.163	156.531	22,1%
Пословни расходи	10.101.650	12.342.632	22,2%
Трошкови материјала, горива и енергије	227.093	327.816	327.816
Зараде, накнаде и остали лични расходи	6.659.178	8.143.350	8.143.350
Производне услуге	805.296	813.515	813.515
Амортизација	1.525.637	1.816.526	1.816.526
Резервисања	100.298	235.217	235.217
Нематеријални трошкови	784.148	1.006.208	1.006.208
Расходи од усклађивања вредности имовине	-	-	-
Пословни добитак	2.258.285	1.690.110	-
ЕБИТДА	3.783.922	3.506.636	-7,3%
	30,61%	24,99%	-
Финансијски приходи	80.937	55.599	-31,3%
Финансијски расходи	327.649	281.691	-14,0%
Остали приходи	45.644	116.933	156,2%
Остали расходи	327.905	103.391	-68,5%
Добитак / губитак из редовног пословања пре опорезивања	1.729.312	1.477.560	-
Нето добитак / губитак пословања које се обуштава	-56.806	-9.262	-
Порески приход / расход	-355.001	-267.983	-
Нето добитак	1.317.505	1.200.315	-

7.1.1 Пословни приходи

Након значајног опоравка ваздушног саобраћаја у 2022. години, тренд раста саобраћаја, а самим тим и прихода од рутних и терминалних накнада наставаљен је и у 2023. години. То практично значи да су пословни приходи које је остварила SMATSA виши за 13,5% у односу на 2022. годину, док су истовремено за 7,9% виши у односу на планирану вредност.

● Приход од рутних накнада:

Према подацима Централног бироа за наплату рутних накнада – CRCO, у 2023. години је фактурисано укупно 902.123 летова, што представља повећање од 16% у односу на 2022. годину, када је фактурисано 780.102 летова. Број наплативих сервисних јединица у 2023. години у зони наплате Србија–Црна Гора–КФОР је износио 3.054.083, што је за 15% више него у 2022. години. Јединица рутне накнаде у 2023. години за зону наплате Србија–Црна Гора–КФОР је износила 39,37 евра (National Unit Rate), у односу на 42,21 евра у 2022. години (смањење за око -7%). На основу реализованог броја летова, сервисних јединица, јединице рутне накнаде и кључа расподеле прихода међу ентитетима који учествују у трошковној бази, у 2023. години, на основу података CRCO за SMATSA је фактурисано 103.177.563 евра прихода од рутних накнада, што је 12% више него у 2022. години.

● Приход од терминалних накнада:

У терминалу је у 2023. години фактурисано 53.716 полетања, што представља повећање од 20% у односу на 2022. Од домаћих авио компанија реализовано је 49% фактурисаног прихода, док од иностраних 51%. На основу реализованог саобраћаја у терминалу у 2023. години, фактурисано је 15.169.096 евра, што је за 30% више него у 2022. години. Уједно је у терминалу реализовано 24% више прихода од планираног.

● Остали пословни приходи:

Ова група прихода првенствено обухвата приходе од пружања услуга радарских података и радио комуникације, као и приходе од услуга калибраже.

7.1.2 Пословни и остали расходи

Трошкови материјала, горива и енергије:

Реализација трошкова материјала, горива и енергије је за 44% виша у односу на 2022. годину, због веће потрошње и више цене горива и електричне енергије.

Трошкови зарада:

Реализација трошкова зарада, накнада зарада и осталих личних расхода је била на нивоу од 8,14 милијарди динара што је за 22% у односу на 2022. годину.

До повећања трошкова зарада, накнада зарада и осталих личних примања дошло је примарно услед промене вредности бода који се користи за обрачун и исплату зарада запослених. Вредност бода је први пут промењена након 2014. године.

Трошкови производних услуга:

Трошкови производних услуга су готово на истом нивоу као у 2022. години, док су са друге стране за 21% нижи у односу на планирану вредност у 2023. години, пре свега због промењене динамике обавеза и одложених почетака реализације уговора у односу на план. Фиксни трошкови, попут трошкова за одржавање система и опреме, представљају већину расхода на овој позицији.

Трошкови амортизације:

Реализација трошкова амортизације је за 19% виша у односу на претходну годину услед активације новог контролног торња на аеродрому Никола Тесла у Београду и изградње анекса зграде ЦКЛ, као и због отпочињања обрачуна амортизације у првом месецу 2023. године за унапређен софтвер TopSky-ATC систем (корак 2), чији је оперативни рад започео на самом крају године, у децембру 2022. године.

Трошкови резервисања:

У 2023. години извршена је процена резервисања на дан 31. 12. 2023. године по основу отпремнина (80.207 хиљада динара), јубиларних награда (151.867 хиљаде динара) и трошкова судских спорова (3.143 хиљада динара). Као ефекат актуарског обрачуна евидентиран је актуарски добитак у износу од 106.509 хиљаде динара.

Нематеријални трошкови:

Нематеријални трошкови се у основи односе на осигурања имовине, моторних возила, осигурање од опште одговорности из делатности, осигурање запослених, трошкове хигијене у објектима, трошкове репрезентације и издвајања на име контрибуције за Eurocontrol. Ови трошкови су за 28% изнад резултата из 2022. године. Разлози нешто виших трошкова на овој позицији у 2023. години у односу на претходну су пре свега нешто виша контрибуција за Еуроконтрол, веће издвајање за трошкове осигурања, као и за трошкове саветовања и других интелектуалних услуга.

Остали расходи:

На позицији Остали расходи евидентиран је износ од 103.391 хиљада динара који највећим делом обухвата: расходе од усклађивања вредности потраживања од купаца 70.542 хиљаде динара, губитке по основу продаје средстава у износу од 10.755 хиљаде динара, као и директан отпис потраживања у износу 2.527 хиљада динара.

Губитак пословања који се обуставља:

На овој позицији Биланса успеха евидентиран је негативан нето ефекат (већи расходи од прихода) на резултат по основу губитака пословања које се обуставља, промена рачуноводствених политика и исправки грешака из ранијих година, у износу од 9.262 хиљада динара. На позицији прихода из ранијих година евидентиран је износ од 18.821 хиљаде динара, а на позицији расхода из ранијих година евидентиран је износ од 28.083 хиљада динара.

Нето резултат:

Нето резултат је био позитиван и износио је 1.200.315 хиљада динара. Повећању нето добити у односу на планирану вредност допринело је пре свега боља реализација пословних прихода, који су за готово 14% виши у односу на план.

7.2 Биланс стања

Табела 12. Биланс стања на дан 31. 12. 2023. године (у 000 РСД)

АКТИВА (у '000 РСД)	2019. Реализација	2020. Реализација	2021. Реализација	2022. Реализација	2023. Реализација
Стална имовина	15.850.968	16.959.726	19.942.084	18.741.011	19.034.563
Нематеријална улагања	112.868	84.545	66.544	226.926	258.014
Некретнине постројења и опрема	15.738.100	16.875.181	18.753.986	17.618.170	17.986.695
Дугорочни финансијски пласмани	-	-	-	-	-
Дугорочна потраживања	-	-	1.121.554	895.915	789.854
Обртна имовина	3.369.062	2.747.661	4.840.216	5.334.089	5.125.799
Залихе	156.878	114.850	73.711	72.295	74.757
Потраживања по основу продаје	1.659.235	1.208.021	1.619.367	1.909.067	1.967.368
Друга потраживања	219.234	117.452	66.915	133.911	175.181
Краткорочни финансијски пласмани	-	-	-	-	-
Готовински еквиваленти и готовина	1.169.259	1.157.483	2.939.824	3.063.199	2.695.997
Краткорочна активна временска разграничења	164.456	149.855	140.399	155.617	212.496
Укупна актива	19.220.030	19.707.387	24.782.300	24.075.100	24.160.362
Ванбилансна актива	878.755	2.206.026	1.828.281	1.139.208	1.122.929

ПАСИВА (у '000 РСД)	2019. Реализација	2020. Реализација	2021. Реализација	2022. Реализација	2023. Реализација
Капитал	14.258.882	9.899.696	8.740.197	10.253.173	11.153.489
Основни капитал	1.873.820	1.873.820	1.873.820	1.873.820	1.873.820
Резерве	507.044	507.044	507.044	507.044	507.044
Ревалоризационе резерве	3.385.720	3.346.892	3.384.475	3.425.576	3.285.167
Нераспоређена добит	8.548.244	4.171.940	3.056.052	4.446.733	5.487.458
Нереализовани добици / губици	-55.946		-81.194	-	
Дугорочна резервисања и обавезе	2.901.531	6.822.850	12.388.157	9.243.367	9.531.320
Дугорочна резервисања	935.665	789.563	913.452	695.192	1.131.328
Дугорочне обавезе	1.965.866	6.033.287	11.474.705	8.548.175	8.399.992
Одложене пореске обавезе	588.749	566.238	435.487	505.390	487.733
Краткорочне обавезе	1.470.868	2.418.603	3.218.459	4.073.170	2.987.820
Краткорочне финансијске обавезе	204.739	39.684	1.581.783	2.460.485	1.365.771
Примљени аванси	136.040	118.777	20.566	14.634	15.173
Обавезе из пословања	592.253	1.138.348	753.631	659.943	746.676
Остале краткорочне обавезе	506.979	1.093.010	836.094	915.124	829.080
Краткорочна пасивна временска разграничења	30.857	28.784	26.385	22.984	31.120
Укупна пасива	19.220.030	19.707.387	24.782.300	24.075.100	24.160.362
Ванбилансна пасива	974.419	2.206.026	1.828.281	1.139.208	1.122.929

Стална имовина на дан 31.12.2023. године износи 19.034.563 хиљада динара, што је за око 2% више у односу на претходну годину. На позицији дугорочних потраживања евидентиран је износ 789.854 хиљада динара, који се односи на потраживање SMATSA по основу продаје SMATSA Ваздухопловне академије.

Потраживања по основу продаје на дан 31.12.2023. године износе 1.967.368 хиљада динара и учествују са 38,3% у структури укупне обртне имовине.

Услед повећања саобраћаја, а самим тим и прихода из основне делатности, готовина на крају периода износила је 2.695.997 хиљада динара (око 23 милиона ЕУР).

На позицији дугорочних обавеза, на дан 31.12.2023. године, SMATSA бележи износ од 8.399.992 хиљада динара (око 71,1 милион ЕУР). Ова позиција се односи на дугорочне кредите од ЕИБ и ЕБРД. У оквиру ове позиције урачунат је и износ обавеза по основу дугорочних закупа обрачунат у складу са рачуноводственим стандардом МСФИ 16.

На позицији краткорочних финансијских обавеза евидентиран је износ од 1.365.771 хиљада динара (око 11,5 милиона ЕУР), а односи се у највећој мери на део обавеза по основу кредита и закупа (МСФИ 16) који доспевају до једне године.

7.3 Извештај о новчаним токовима

У вези са новчаним токовима из оперативних (пословних) активности у 2023. години, SMATSA је остварила нето прилив од 3.048.908 хиљада динара.

SMATSA је повукла средства из кредита од ЕБРД у износу 1.175.617 хиљада динара, која су искоришћена за наставак инвестиционих активности. С друге стране, на име отплате кредита, који су узети у претходим годинама, плаћено је 2.024.932 хиљада динара, од чега 1.663.649 хиљада динара за кредите у земљи, односно 361.283 хиљада динара за кредите у иностранству.

У 2023. години, SMATSA је наставила са инвестиционим улагањима тако да је укупан одлив готовине по овом основу износио 2.123.062 хиљада динара.

Готовина на крају периода износила је 2.695.997 хиљада динара.

Табела 13. Извештај о новчаним токовима у периоду од 1. 1. до 31. 12. 2023. године (у 000 РСД)

Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
А. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ ПОСЛОВНИХ АКТИВНОСТИ			
I. Приливи готовине из пословних активности (1 до 4)	3001	14.576.827	12.086.095
1. Продаја и примљени аванси у земљи	3002	860.317	540.069
2. Продаја и примљени аванси у иностранству	3003	12.997.329	11.137.946
3. Примљене камате из пословних активности	3004	11.572	9.157
4. Остали приливи из редовног пословања	3005	707.609	398.923
II. Одливи готовине из пословних активности (1 до 8)	3006	11.527.919	9.197.751
1. Исплате добављачима и дати аванси у земљи	3007	1.747.379	1.185.843
2. Исплате добављачима и дати аванси у иностранству	3008	1.016.929	925.955
3. Зараде накнаде зарада и остали лични расходи	3009	7.943.366	6.948.099
4. Плаћене камате у земљи	3010	41.284	73.514
5. Плаћене камате у иностранству	3011	193.220	64.340
6. Порез на добитак	3012	585.741	
7. Одливи по основу осталих јавних прихода	3013		
8. Остали одливи из пословних активности	3014		
III. Нето прилив готовине из пословних активности (I-II)	3015	3.048.908	2.888.344
IV. Нето одлив готовине из пословних активности (II-I)	3016		

Табела 13. Извештај о новчаним токовима у периоду од 1. 1. до 31. 12. 2023. године (у 000 РСД)

Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
Б. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ИНВЕСТИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности инвестирања (1 до 5)	3017		-
1. Продаја акција и удела	3018		
2. Продаја нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3019		
3. Остали финансијски пласмани	3020		
4. Примљене камате из активности инвестирања	3021		
5. Примљене дивиденде	3022		
II. Одливи готовине из активности инвестирања (1 до 3)	3023	2.123.062	1.211.399
1. Куповина акција и удела	3024		
2. Куповина нематеријалне имовине, некретнина, постројења, опреме и биолошких средстава	3025	2.123.062	1.211.399
3. Остали финансијски пласмани	3026		
III. Нето прилив готовине из активности инвестирања (I-II)	3027		
IV. Нето одлив готовине из активности инвестирања (II-I)	3028	2.123.062	1.211.399
В. ТОКОВИ ГОТОВИНЕ ИЗ АКТИВНОСТИ ФИНАНСИРАЊА			
I. Приливи готовине из активности финансирања (1 до 7)	3029	1.175.617	76.031
1. Увећање основног капитала	3030		
2. Дугорочни кредити у земљи	3031		
3. Дугорочни кредити у иностранству	3032	1.175.617	
4. Краткорочни кредити у земљи	3033		76.031
5. Краткорочни кредити у иностранству	3034		
6. Остале дугорочне обавезе	3035		
7. Остале краткорочне обавезе	3036		
II. Одливи готовине из активности финансирања (1 до 8)	3037	2.465.848	1.629.064
1. Откуп сопствених акција и удела	3038		
2. Дугорочни кредити у земљи	3039	1.663.649	772.104
3. Дугорочни кредити у иностранству	3040	361.283	402.585
4. Краткорочни кредити у земљи	3041		
5. Краткорочни кредити у иностранству	3042		

Табела 13. Извештај о новчаним токовима у периоду од 1. 1. до 31. 12. 2023. године (у 000 РСД)

Позиција	АОП	Износ	
		Текућа година	Претходна година
6. Остале обавезе	3043	440.916	454.375
7. Финансијски лизинг	3044		
8. Исплаћене дивиденде	3045		
III. Нето прилив готовине из активности финансирања (I-II)	3046		
IV. Нето одлив готовине из активности финансирања (II-I)	3047	1.290.231	1.553.033
Г. СВЕГА ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ (3001 + 3017 + 3029)	3048	15.752.444	12.162.126
Д. СВЕГА ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (3006 + 3023 + 3037)	3049	16.116.829	12.038.214
Ђ. НЕТО ПРИЛИВ ГОТОВИНЕ (3048 – 3049) ≥ 0	3050		123.912
Е. НЕТО ОДЛИВ ГОТОВИНЕ (3049 – 3048) ≥ 0	3051	364.385	
Ж. ГОТОВИНА НА ПОЧЕТКУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА	3052	3.063.199	2.939.824
З. ПОЗИТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3053	96	1.750
И. НЕГАТИВНЕ КУРСНЕ РАЗЛИКЕ ПО ОСНОВУ ПРЕРАЧУНА ГОТОВИНЕ	3054	2.913	2.287
Ј. ГОТОВИНА НА КРАЈУ ОБРАЧУНСКОГ ПЕРИОДА (3050 - 3051 + 3052 + 3053 - 3054)	3055	2.695.997	3.063.199

08

Нефинансијско извештавање

У складу са уведеном европском праксом, нефинансијско извештавање је интегрисано у токове домаћег законодавства усвајањем измена и допуна Закона о рачуноводству.

По том основу, нефинансијски извештај садржи све оне „информације неопходне за разумевање развоја, пословних резултата и положаја правног лица, као и резултата његових активности које се односе на заштиту животне средине, социјална и кадровска питања, поштовање људских права, борбу против корупције и питања у вези са подмићивањем”.

На основу Закона о привредним друштвима Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 36 /11, 99/11, 83/14, 5/15, 44/18, 95/18, 91/19 и 109/21), Закона о привредним друштвима Црне Горе („Службени лист РЦГ”, бр. 6/02, 17/07, 80/08, 40/10, 36/11, 65/20), Закона о ваздушном саобраћају Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 73/10, 57/11, 93/12, 45/15, 66/15 – др. закон, 83/18, 9/20, 62/23), Закона о ваздушном саобраћају Црне Горе („Службени лист ЦГ”, бр. 66/08, 30/12, 30/17 и 82/20), Споразума о сарадњи у области ваздушног саобраћаја, Влада Републике Србије и Влада Црне Горе закључиле су Уговор о континуитету. Овим уговором се потврђује континуитет постојања заједничког пружаоца услуга у ваздушној пловидби – Контроле летења Србије и Црне Горе SMATSA д. о. о. Београд, са циљем да обавља делатност у складу са прописима о ваздушном саобраћају у државама оснивачима, међународним уговорима, међународним стандардима и препорученој пракси.

Пословање SMATSA је у потпуности усклађено са националном и међународном регулативом, међународним споразумима и европским системом управљања ваздушним саобраћајем. На основу Међународне конвенције о сарадњи у области безбедности ваздушне пловидбе („Службени лист СЦГ” – Међународни уговори, бр. 18/04, 19/04 и 04/05), и у складу са Мултилатералним споразумом о рутним накнадама („Службени лист СЦГ” – Међународни уговори, број 04/05), Република Србија и Црна Гора су, од 1. јула 2007. године, интегрисане у систем EUROCONTROL) који примењује 40 земаља чланица.

За коришћење услуга у ваздушној пловидби у ваздушном простору Републике Србије и ваздушном простору Црне Горе – Области информисања у лету Београд (FIR/UIR Београд), односно зони наплате Србија–Црна Гора–КФОР, SMATSA остварује приход од рутних накнада.

Јединствени систем који примењује 41 земаља чланица EUROCONTROL-а, којим је суштински дефинисан пословни модел SMATSA, подразумева утврђивање трошkových основа на бази којих се, на годишњем нивоу, утврђују планирани и реализовани рутни приходи и расходи. Све државе чланице су се обавезале на

доследну примену општеприхваћених принципа за утврђивање трошковне основе за рутне накнаде и обрачун висине јединице рутне накнаде. С тим у вези, приходи који се остварују из рутних накнада се користе за покриће рутних расхода, односно из рутних накнада се могу финансирати искључиво рутни трошкови (трошкови настали у вези са пружањем услуга у ваздушној пловидби и функционисањем система, као и трошкови EUROCONTROL-a).

Висина јединице рутне накнаде (Unit Rate) се обрачунава на основу одобрених, прихватљивих рутних трошкова и прогнозе ваздушног саобраћаја.

С обзиром на то да рутни трошкови представљају основу за одређивање висине јединице рутне накнаде, исти морају бити одговарајуће презентовани и усаглашени са представницима корисника услуга у ваздушној пловидби (процес консултација са представницима корисника услуга). С тим у вези, Друштво подноси предлог трошковне основе за наредну годину (заједно са свим осталим ентитетима у заједничкој зони наплате), која се разматра и коначно одобрава на новембарској седници EUROCONTROL Проширеног одбора (Enlarged Committee for Route Charges). На предлог EUROCONTROL Проширеног одбора и Привременог савета, одлуку о утврђивању висине јединице рутне накнаде за све земље чланице доноси EUROCONTROL Проширена комисија (Enlarged Commission).

За коришћење услуга у ваздушној пловидби у области терминалних контрола летења (за пружене услуге контроле летења за ваздухоплове који полећу или слећу на аеродроме у Србији и Црној Гори), корисници ваздухоплова плаћају и терминалну накнаду. Обрачун и фактурисање терминалних накнада од септембра 2019. године се врши у складу са Закључком Владе Републике Србије, 05 број: 343-7454/2019-1 од 25. јула 2019. године и на основу измене документа „Правилник о мерилима за обрачун и одређивање висине накнада за пружање услуга у ваздушној пловидби“ („Службени гласник Републике Србије”, бр. 55/19 од 2. августа 2019. године), односно у складу са Одлуком Владе Црне Горе о начину обрачуна терминалне накнаде за коришћење услуга у ваздушној пловидби („Службени лист ЦГ”, број 53/19 од 16. септембра 2019. године).

SMATSA је и током 2023. године наставила са инвестирањем у нове технологије, системе, опрему и инфраструктуру, а у циљу одржавања безбедности, експедитивности, ефикасности и повећања капацитета, продуктивности и континуиране усклађености са регулаторним захтевима, као одговора на захтеве повећаног обима саобраћаја.

8.1 Политике које се примењују унутар SMATSA

У погледу Закона о рачуноводству („Службени гласник РС”, бр. 73/19 и 44/21 – др. закон) и увођења Нефинансијског извештавања, а на основу члана 37. става 3, одељак 2. и 3, у наставку је приказано на који начин SMATSA послује и које политике примењује.

8.1.1 Успостављене политике унутар SMATSA

Главни циљ SMATSA, који произилази из документа Политика менаџмент система (MS.POL.001), јесте одржавање постојећег нивоа безбедности ваздушног саобраћаја, односно да се њен утицај у догађају, озбиљној незгоди или удесу сведе на најмању могућу меру у ваздушном простору у надлежности SMATSA, до практично прихватљивог нивоа (As Low As Reasonably Practicable).

У складу са расположивим и прикупљеним подацима о догађајима, може се констатовати да је SMATSA током 2023. године пословала у оквиру дефинисаних / прихваћених нивоа безбедности.

Током 2023. године одржан је састанак са представницима ДЦВ и АЦВ и договорена је измена начина праћења безбедносних индикатора, односно дефинисања индикатора који се прате на националном нивоу и оних које прати SMATSA у склопу свог пословања. Овај начин биће примењен током наредне године.

У јуну 2023. године SGS Београд је спровео интегрисану ресертификациону проверу QMS и EMS система у циљу одржавања издатог ISO 9001:2015 (QMS) и ISO 14001:2015 (EMS) сертификата. Провера је спроведена на следећим локацијама: Анекс ЦКЛ Београд QMS и EMS (системски део), АКЛ Ниш (АТМ, CNS, AIS, МЕТ и EMS), АКЛ Краљево (АТМ, CNS, AIS и EMS) и магацину у Крњешевцима (EMS).

Током 2023. године, интензивно су се спроводиле активности на имплементацији захтева које уводи регулатива (ЕУ) 2020/469 – измене / допуне заједничких захтева АТМ/АНС, и захтева за АТS, МЕТ, АИС, FPD, припрема / измене / допуне интерне документације, планирање и координација екстерних / интерних провера, припрема података за измену / допуну провајдерског сертификата и сл.

Средином марта 2023. године, ДЦВ је спровео основну (сертификациону проверу) АТSЕР особља у SМАТSА на основу које је издао Потврду о праву на обучавање ваздухопловно-техничког особља контроле летења SРB/CNS-АТO-002 од 16. марта 2023. године.

Политика безбедности (Safety Policy) је заједно са Политиком културе поверења, Политиком квалитета, Политиком обезбеђивања и Политиком заштите животне средине и одрживог развоја, заједно са принципима безбедности и заштите на раду и управљањем ризицима интегрисана у један документ, MS.POL.001 – Политика менаџмент система. На овај начин омогућено је да се кроз приступ једном документу обезбеди увид / коришћење свих политика менаџмент система.

На састанцима спроведеним током 2023. године, јавила се потреба за организовањем периодичне обуке руководилаца из области безбедности, Безбедносне културе (Safety Culture) и Културе поверења (Just Culture), како би се представници запослених укључили у израду наведених докумената при чему би потписом учествовали у давању сагласности на наведена документа (MS.POL.001 – Политика менаџмент система и SAF.PROC.010 – Примена културе поверења (Just Culture)).

Интегрисање свих политика у један документ извршено је у складу са захтевима регулативе (ЕУ) 2017/373 и 2015/340.

Документ MS.POL.001, Политика менаџмент система, постављен је интерно на SМАТSА портал (под домен MS) и јавно публикован на веб-страници SМАТSА, чиме је доступан не само запосленима у SМАТSА, већ и широј јавности.

Током 2023. године ступила је на снагу Политика људских ресурса (HUM.POL.001), којом је предвиђено да руководство SМАТSА континуирано прати спровођење Политике људских ресурса према свим запосленима и показује своју посвећеност њој, обезбеђује неопходна и одговарајућа средства, људске и финансијске ресурсе за њено спровођење. У складу са претходно донетом HUM.POL.002 – Политиком запошљавања и обучавања особља, директори организационих јединица су дужни да предлажу, планирају и по потреби организују и спроведу процес обуке особља које обавља послове и задатке подршке пружања услуга у ваздушној пловидби у SМАТSА.

Политиком заштите података о личности (ZPOL.POL.001) имплементирани су одредбе Закона о заштити података о личности Републике Србије („Службени гласник РС” број 87/18). У SМАТSА документ је донет још 2020. године, где се детаљно дефинишу и описују процеси заштите података о личности.

8.1.2 Људски ресурси

Управљање људским ресурсима (Human Resources Management – HRM) представља свеобухватан и кохерентан приступ у процесу регрутовања и селектовања кандидата ради радног ангажовања, као и у процесу развоја запослених у компанији. То је логичан и организован, јасан и разумљив след активности базиран на пословној политици, стратегији пословања, потребама и развоју компаније.

Узимајући у обзир да су запослени основни ресурс спровођења пословних активности у компанији, SMATSA је, у складу са политиком и стратегијом развоја, као и на основу дефинисаног Пословног плана, успоставила систем управљања људским ресурсима.

Основни циљ успостављања система управљања људским ресурсима је обезбеђивање оптималног броја извршилаца са адекватним знањима, вештинама, и способностима за обављање својих послова и задатака на безбедан, ефикасан, сталан и одржив начин.

Доношењем Политике људских ресурса (HUM.POL.001) током 2023. године, руководство SMATSA јасно изражава своју посвећеност континуираном развоју људских ресурса.

Посвећеност SMATSA се огледа кроз примену најсавременијих одобрених метода у процесима функција управљања људским ресурсима, који произилазе из системског планирања процеса регрутације људских ресурса, систематизације послова и задатака, као и заштите и безбедности на раду.

Документ којим су у SMATSA ближе утврђена права, обавезе и одговорности послодавца у сегменту безбедности и здравља на раду, односи се на Правилник о безбедности и здрављу на раду. Методологије које се користе за управљање ризицима на радном месту обухватају идентификацију опасности и штетности, анализу њиховог појављивања и процену насталих последица, процену ризика, уз предлог мера за елиминисање или смањење нивоа ризика, праћење ефекта предузетих мера.

Идентификација опасности и процена ризика на радном месту врши се за сва радна места осматрањем, разговором са запосленима и утврђивањем стварног стања на радном месту. Идентификоване опасности, процена ризика и мере за безбедан и здрав рад на радном месту дефинисане су Актом за процену ризика на радним местима.

Када је реч о обуци ваздухопловног кадра, SMATSA је са Ваздухопловном академијом потписала Уговор о дуалном моделу образовања и пословно-техничкој сарадњи. Упис нових класа КЛ на почетну обуку (Initial Training) за стицање дозволе студента КЛ/дозволе КЛ и одговарајућих овлашћења студената који су уписани за потребе SMATSA врши се на студијском програму (програм основних струковних студија – Контрола летења) по дуалном моделу образовања на Високој школи струковних студија Ваздухопловна академија. Одговарајуће овлашћење за аеродромску инструменталну контролу летења за торањ (ADI/TWR) се стиче у складу са сертификатом Центра за обуку ANS особља тј. по његовим одобреним и сертификованим програмима и плановима почетне обуке. У том смислу, састанци и билатерална сарадња са Ваздухопловном академијом одржава се непрекидно, по разним питањима везаним за модуле спровођења наставе.

У складу са устаљеном праксом и потписаним Уговором о пословно-техничкој сарадњи са Саобраћајним факултетом Универзитета у Београду, у Центар за обуку ANS особља долазе студенти завршних година (III и IV) са Одсека за ваздушни саобраћај и транспорт Саобраћајног факултета Универзитета у Београду или са Ваздухопловне академије (III и IV година средње школе) по основу њиховог захтева, уз одобрење директора SMATSA.

Предавање у Центру за обуку особља се врши на основу планова и програма и наставног материјала које је одобрио

Директорат Цивилног ваздухопловства Републике Србије. У оквиру основне обуке, Центар користи материјале EUROCONTROL које плаћа на основу потписаног трогодишњег уговора.

Када је реч о погодностима и бенефицијама запослених, током 2023. године потписана су 2 (два) анекса Колективног уговора (Анекс II од 4. септембра 2023. године и Анекс III од 2. новембра 2023. године). Спровођене су све одредбе Колективног уговора и припадајућих анекса.

Што се заштите здравља запослених тиче, у оквиру својих надлежности SMATSA спроводи активности везане за организацију и евиденцију лекарских прегледа контролора летења и пилота и активности надзора злоупотребе психоактивних супстанци (ПАС), у складу са одредбама Закона о ваздушном саобраћају и са припадајућим подзаконским актима.

Послови организације и спровођења промоције здравља запослених (систематски прегледи, специјалистички прегледи и слично) у SMATSA врше се у оквиру послова додатног приватног здравственог осигурања.

Структура запослених у оквиру SMATSA се није значајно мењала у односу на претходне године.

На следећој слици, приказана је структура запослених на крају 2023. године према квалификационој структури и дозволама / потврдама особља за пружање услуга у ваздушној пловидби.

Слика 17. Структура запослених по квалификацијама

КВАЛИФИКАЦИОНА СТРУКТУРА	БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ
VIII	4
VII укупно	347
VII + ШКОЛА КОНТРОЛЕ ЛЕТЕЊА	91
VII + дозвола (VTO) ваздухопловно-техничког особља	73
VII + потврда (VMO) ваздухопловно-метеоролошког особља	38
VII	145
VI укупно	52
VI + ШКОЛА КОНТРОЛЕ ЛЕТЕЊА	27
VI + дозвола (VTO) ваздухопловно-техничког особља	11
VI + потврда (VMO) ваздухопловно-метеоролошког особља	2
VI	12
V	3
IV укупно	498
IV + ШКОЛА КОНТРОЛЕ ЛЕТЕЊА	377
IV + дозвола (VTO) ваздухопловно-техничког особља	66
IV + потврда (VMO) ваздухопловно-метеоролошког особља	43
IV	12
III	3
I	1
Укупно	908

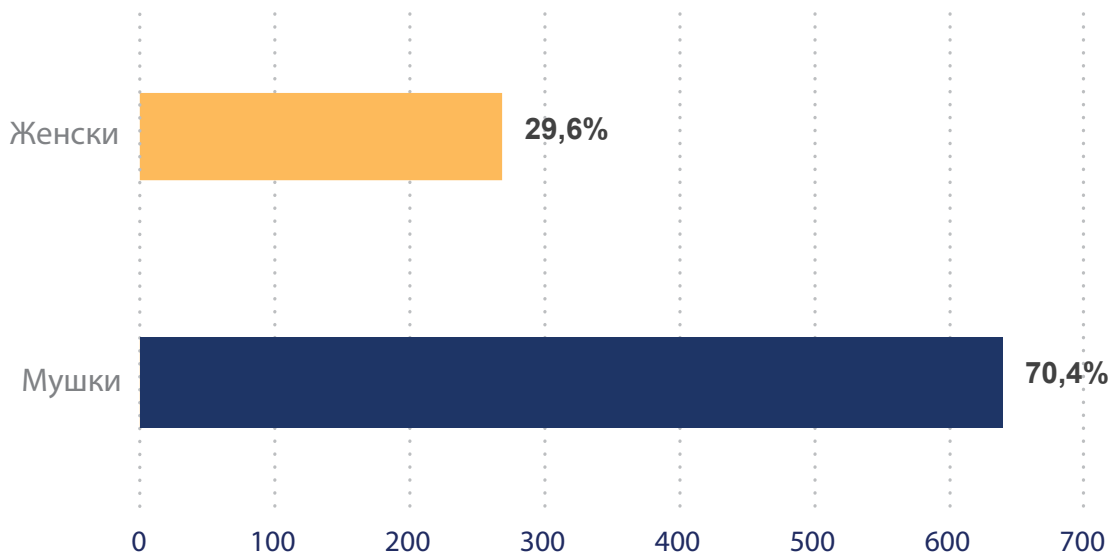
На следећој слици, приказана је структура запослених на крају 2023. године према броју запослених по секторима.

Слика 18. Структура запослених по секторима

СЕКТОРИ	БРОЈ ЗАПОСЛЕНИХ
Сектор за управљање ваздушним саобраћајем, метеоролошке услуге и услуге ваздухопловног информисања – АМI	77
Сектор за обласну контролу летења ЦКЛ Београд – АСС	181
Сектор за терминалне и аеродромске контроле летења – ТЕР	355
Сектор за ваздухопловну технику – СNS	120
Сектор за менаџмент системе – SMS	24
Сектор за информационе и комуникационе технологије – ICT	13
Сектор за обуку ваздухопловног особља – TRE	29
Служба за калибражу – CAL	11
Сектор за инвестиционе послове – INV	19
Сектор за економске и финансијске послове – FIN	31
Интерна ревизија – IRV	0
Сектор за људске ресурсе, правне и опште послове – HUM	38
Центар за стратешки развој и међународну сарадњу – STM	2
Кабинет – КАВ	8
Укупно:	908

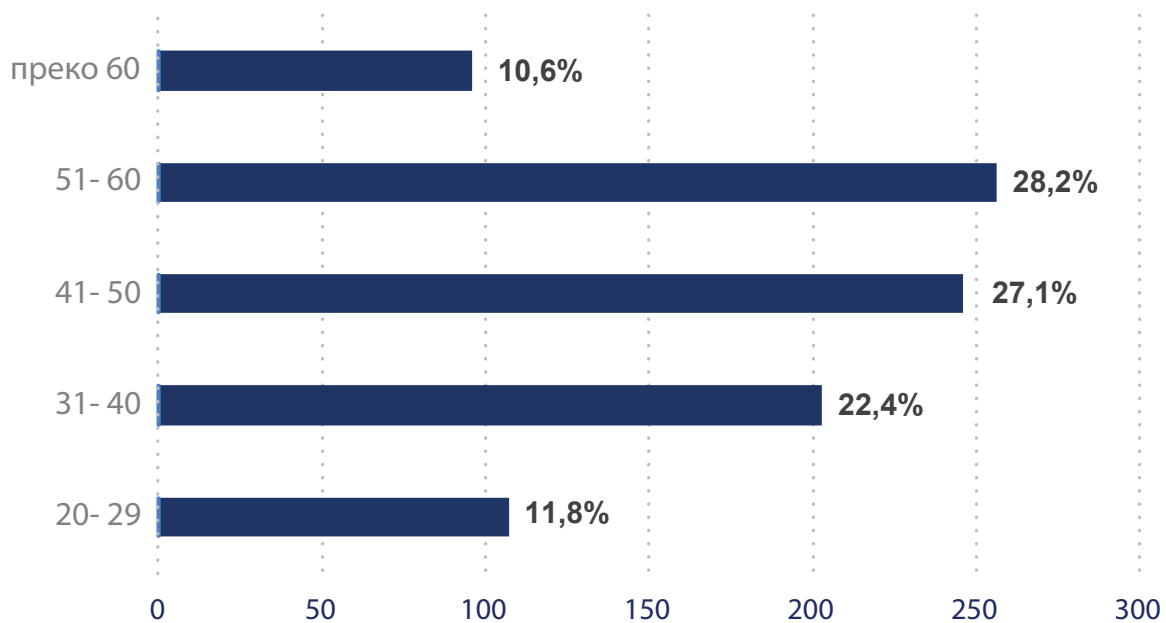
На следећој слици, приказана је структура запослених на крају 2023. године према броју запослених по полу.

Слика 19.

Структура запослених према полу

На следећој слици, приказана је структура запослених на крају 2023. године према старосној структури.

Слика 20.

Старосна структура запослених

8.1.3 Управљање ризицима

Управљање ризицима се у SMATSA спроводи на више нивоа, а детаљно је дато у оквиру процедуре RMS.PROC.001 – Управљање ризицима пословних процеса. У склопу интерног процеса стратешког планирања, код израде планских докумената према захтевима ваздухопловне регулативе, идентификују се стратешки ризици и опасности којима су изложени најзначајнији инвестициони пројекти, као догађаји који могу да доведу до неиспуњења постављених циљева пословања.

Кроз документ SCM.PROC.001 – Ризици са становишта обезбеђивања, сагледавају се претње тј. нежељени догађаји из домена обезбеђивања који могу утицати на безбедно функционисање система за пружање услуга контроле летења и управља се ризицима обезбеђивања.

Сагледавају се и оперативни ризици на нивоу менаџмент система, тј. нежељени догађаји из домена безбедности, обезбеђивања, квалитета и усаглашености, животне средине и безбедности и здравља на раду.

На редовној основи се врши разматрање и преиспитивање идентификованих ризика, њиховог утицаја на пословање SMATSA и ефективност постојећих мера контроле. Као финансијски ризици идентификовани су догађаји који имају негативан утицај на формирање трошковне базе, реализацију финансијског плана и плана инвестиција, као и на текућу ликвидност.

Поред тога, разматрају се догађаји који могу да доведу до нерасположивости компетентног лиценцираног и особља служби подршке, прекида у раду информационо-комуникационих технологија (ИКТ систем), неусаглашености SMATSA са регулаторним захтевима, пада репутације и сл.

У оквиру процеса управљања ризицима пословних процеса, као и свеобухватног праћења и управљања ризицима, континуирано се идентификују опасности које могу да доведу до великог угрожавања или престанка одвијања пословних процеса у SMATSA.

Ради умањења ризика неусагласености са ваздухопловном регулативом, кроз функцију праћења усагласености, прати се доношење прописа на европском нивоу, и касније транспоновање у националне правне системе држава оснивача SMATSA. Кроз систем управљања квалитетом, обезбеђује се интерна примена прописа, односно интерни надзор усагласености и примене интерних процедура.

У циљу додатног умањења ризика евентуалне нерасположивости адекватних људских ресурса, успостављени су процеси планирања, регрутације, селекције и обучавања особља ради стицања и континуираног одржавања компетенција, а како би се достигли међународни и национални стандарди.

По питању угрожености пословања, у циљу идентификовања опасности које могу да доведу до прекида или великог поремећаја у пружању услуга, израђен је и одржава се регистар пословних ризика, који обухвата идентификоване регулаторне, финансијске, репутационе, ИТ, оперативне, као и ризике из домена управљања људским ресурсима. Према успостављеној методологији, процењени су ризици и сагледане постојеће мере контроле којима се умањује утицај ризика на остварење пословних циљева SMATSA.

Током 2023. године извршено је ажурирање Регистра пословних ризика у домену финансијских ризика у делу кредитних задужења и каматних стопа. Такође, кроз израду и ажурирање планских финансијских и инвестиционих докумената, као и кроз израду извештајних докумената, вршило се праћење реализације донетих планова и по потреби су се предузимале корективне мере ради остварења постављених стратешких циљева.

По питању технолошких ризика, а ради умањења ризика технолошке застарелости, SMATSA кроз своје развојне инвестиционе пројекте иде у корак са технолошким променама и новим концептима, како би и даље била конкурентна на тржишту. Као најзначајнији допринос умањењу овог типа ризика, издваја се пројекат унапређења аутоматског система контроле летења, за прелазак са TopSky-ATC система на TopSky One дигиталну платформу, као и за унапређење сајбер безбедности и комуникационог дела TopSky-ATC система, све у сарадњи са THALES LAS FRANCE SAS. Током 2023. године, започети су и пројекти за унапређење радарске прекривености ваздушног простора у надлежности SMATSA, као и замена Distance measuring equipment (DME) уређаја у Србији и Црној Гори.

У области организације послова и задатака, у току је спровођење уговора са Helios Technology Limited за реализацију стратешких циљева пословања, што укључује и подршку код развоја нове организационе структуре SMATSA. У оквиру процеса управљања инвестиционим пројектима, врши се идентификација опасности, односно процена ризика који током планирања и имплементације инвестиционих улагања (инвестиционих пројеката или улагања инвестиционог карактера), могу да доведу у питање њихову реализацију (пробијање рокова, недостатак / нерасположивост људи као кључних носилаца свих активности.

У домену информационо-комуникационих технологија, у току је рад на усклађивању са новим захтевима за сајбер безбедност (Сprovedбена уредба (EU) 2023/203 – Part IS). Ове активности се спроводе у сарадњи са Helios Technology Limited и са Thales Cyber Solutions.

8.1.4 Заштита животне средине

Индикатори животне средине дати су кроз Политику менаџмент система MS.POL.001, Пословник о заштити животне средине EMS.MAN.001, али обрађени су детаљније и кроз процедуре EMS.PROC.001-005, а односе се на:

- Емисије гасова са ефектом стаклене баште;
- Остале емисије и отпадне воде, укључујући супстанце које оштећују озонски омотач, азотне оксиде (НОКС), сумпорне оксиде (СОКС) и хемикалије;
- Стварање отпада, укључујући опасан отпад;
- Смањивање отпада и праксе рециклирања;
- Коришћење и / или производњу опасних хемикалија и супстанци и
- Потрошњу енергије и енергетску ефикасност.

Заједничка сарадња на праћењу квалитета ваздуха на ширем комплексу Аеродрома Београд заснива се на успостављеној комуникацији по питању мониторинга квалитета ваздуха на ширем комплексу аеродрома.

Саветодавни одбор ESAC (Одбор за заштиту животне средине и социјална питања) са својим активностима по питању заштите животне средине са заинтересованим странама имао је два редовна састанка у току 2023. године.

Резултати рада ESAC одбора су:

1. Формирање радне групе за стручну анализу оперативних процедура које могу да доведу до смањења буке на Аеродрому Београд, односно успостављање балансираног приступа управљања буком.
2. Учешће SMATSA у изради стратешке карте буке са посебним освртом на акционе планове за смањење буке на основу успостављеног континуалног мониторинга буке на Аеродрому Београд. У оквиру тога ће се мерити индикатори буке који су одређени за Град Београд у оквиру акустичког зонирања града.

Са аспекта европских захтева који се односе на смањење емисије штетних гасова у ваздуху у зони аеродрома успостављени су следећи циљеви у оквиру LSSIP за 2023. за Србију:

Циљ ENV 01 – Примена CDO операција, успоставити долазне PBN поступке који ће дозволити примену CDO технике континуалног прилаза кад год је то могуће, мониторинг и мерења резултата.

Циљ ENV 02 – Успостављање сарадње на основу споразума са заинтересованим странама на комплексу аеродрома (аеродром, ANSP, авиопревозиоци) по питању животне средине, а према спецификацији „Eurocontrol“ CEM менаџмента (Collaborative Environmental Management) који се планира за примену до 1. јануара 2030. године, а укључује теме :

- Смањење емисија буке, смањење потрошње горива и емисије гасова (посебно CO₂ и NO₂) у ваздуху;
- Примена CDO/CCO операција у прилазним и одлазним процедурама укључујући PBN имплементацију;
- Усаглашавање са захтевима закона везаних за аеродроме и захтевима сертификованих система управљања животном средином;
- Успостављање захтева за применом / умешавањем горива из обновљивих извора;
- Процена ризика од климатских промена са плановима адаптација и смањења последица и
- Укључивање шире локалне заједнице представника надлежних законодавних институција.

Када је у питању нејонизујуће високо и нискофреквентно зрачење са уређаја на локацијама у Црној Гори, SMATSA је дужна као ималац уређаја који емитују овај тип зрачења да спроведе студију ће се односити на високофреквентне изворе електромагнетних поља.

Што се тиче овог типа уређаја на локацијама у Србији, урађено је мерење нивоа нискофреквентног нејонизујућег зрачења и буке у околини нових трансформаторских станица – ТС на локацијама ТС „TAR“ Београд и ТС Торањ аеродромске контроле летења Београд. Са становишта измерених вредности електричног и магнетног поља (ЕМП) обе ТС нису проглашене изворима од посебног интереса.

Управљање отпадом у SMATSA се може сматрати да је скоро достигло нулти ниво отпада који се даје на депоновање (Zero waste). Отпад генерисан на локацијама у Србији и Црној Гори преко овлашћених оператера даје се директно оператерима на поновну употребу, односно, рециклажу. Количина од 28,841 тона отпада се даје оператерима на складиштење који имају задатак да проследе даље отпад на рециклажу. Количина отпада која се депонује је 57 kg односно 0,12% од укупне генерисане количине отпада.

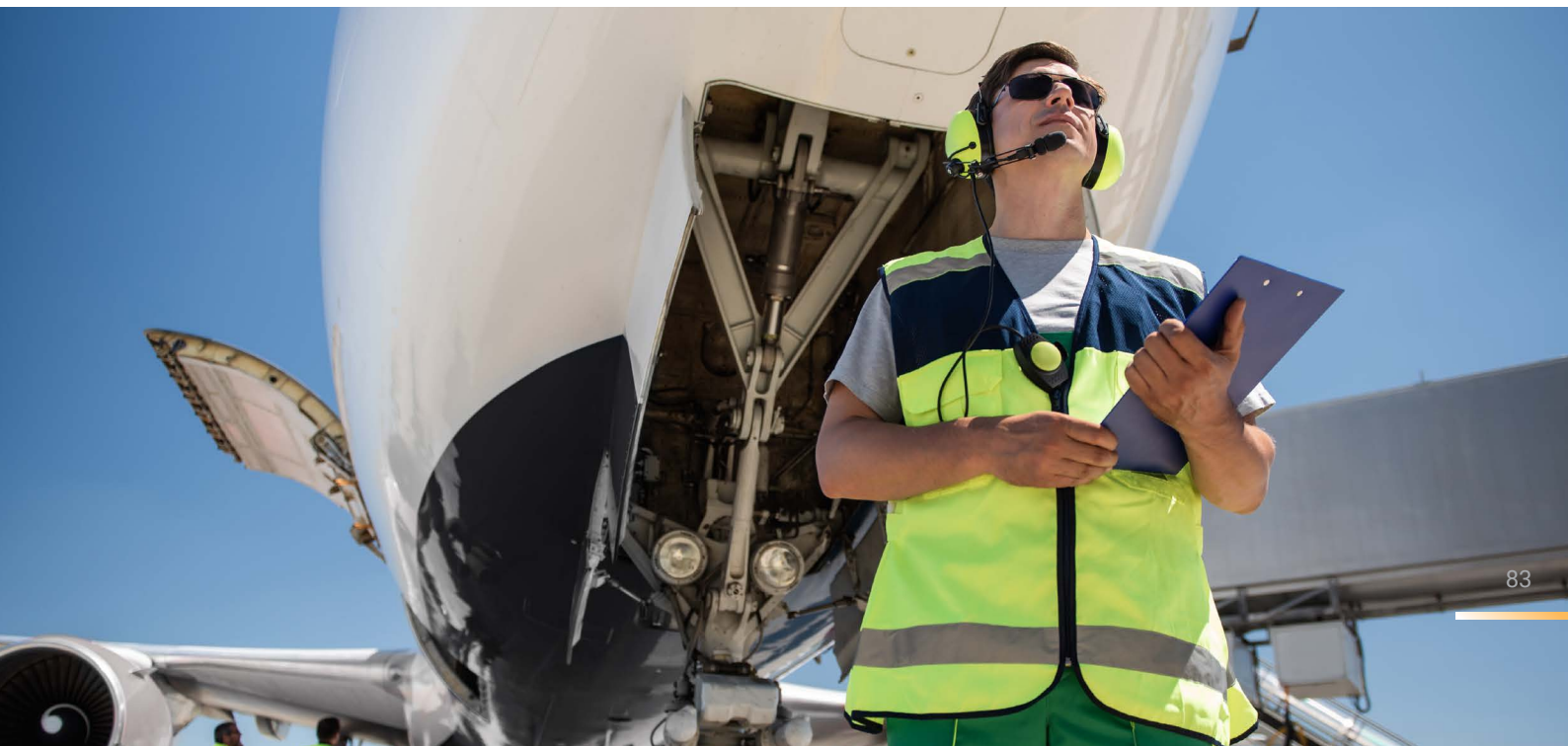
У 2023. години било је активно градилиште за изградњу објекта и приводне инфраструктуре за потребе пројекта „Terminal Area Radar – TAR“. Дефинисани су аспекти и утицаји на животну средину у току извођења радова и дефинисане су мере заштите животне средине које је извођач био у обавези да примењује. Достављена су документа о кретању грађевинског отпада.

Ризици са становишта штетног утицаја на животну средину, појашњени су кроз процедуру EMS.PROC.002, и дају преглед процене ризика за све аспекте и утицаје на животну средину који потичу из делатности SMATSA.

Током 2023. године значајне измене су извршене у следећим документима:

- Измена процедуре EMS.PROC.001 – Управљање отпадом, верзија 6. Проширење каталога отпада са новим врстама и индексним бројевима отпада;
- Измена пословника EMS.MAN.001 – Пословник о заштити животне средине, верзија 4. Основне измене су усклађивање предмета и подручја примене на који се примењују имплементирани менаџмент системи, измена у шеми процеса. Допуна учешћа заинтересованих страна са активностима Саветодавног одбора за заштиту животне средине и социјална питања ESAC (Advisory Committee for Environment and Social Affairs) на комплексу Аеродрома Београд;
- Измена плана EMS.PLN.002 – План управљања отпадом за локације SMATSA на територији Републике Србије, верзија 5. Измене се односе на ревизију поступка у области управљања отпадом за АКЛ Вршац. Усклађивање предмета и подручја примене на који се примењују менаџмент системи. Идентификација две нове врсте отпада.

Када су у питању прилике за стална побољшања у области заштите животне средине, у 2023. години фокус је био на имплементацији захтева из новог „Правилника о врстама добара за која су наручиоци у обавези да примењују еколошке аспекте у поступцима јавних набавки“ („Службени гласник РС“, број 115/23)“. Захтеви Правилника се односе на наручиоце и обавезују их да примењују еколошке аспекте у поступцима јавних набавки добара (нпр. папир, канцеларијска и рачунарска опрема и слично).

09 Ознаке и скраћенице

ACC	Area Control Center (Обласна контрола летења)
ACS	Area Control Surveillance (Надзорна обласна контрола)
ADI	Aerodrome Control Instrument (Инструментална аеродромска контрола)
AD WRNG	Aerodrome Warning (Упозорење за аеродром)
AIM	Aeronautical Information Management (Управљање ваздухопловним информацијама)
AIRAC	Aeronautical Information Regulation And Control (Регулисање и контрола ваздухопловних информација)
AIRMET	AIRman's METeorological Information (Метеоролошке информације за ваздухопловце)
AIS	Aeronautical Information Services (Услуге ваздухопловног информисања)
AIXM	Air Navigation Services (Услуге у ваздушној пловидби)
ANS	Air Navigation Services Provider (Пружалац услуга у ваздушној пловидби)
ANSP	Approach (Прилажење)
APCH	Approach Control (Прилазна контрола летења)
APP	Special air-report (Специјални извештај из ваздуха)
ARS	ATM Surveillance Tracker And Server (Надзор примаоца и сервера)
ARTAS	Air Space Management (Управљање ваздушним простором)
ASM	Air Traffic Control (Контрола летења)
ATC	Air Traffic Flow Management (Управљање протоком ваздушног саобраћаја)
ATFM	Air Traffic Management (Управљање ваздушним саобраћајем)
ATM	Air Traffic Controller (Контролор летења)
ATCO	Airlines for Europe
A4E	Basic Strategic Objective (Основни циљ)
BSO	Calibration (Калибража)

CAL	Continuing Airworthiness Manager (Континуирана пловидбеност ваздухоплова)
CAMO	Category (Kategorija)
CAT	Closed Circuit Television (Систем видео-надзора)
CCTV	Continuous descent operations (Континуиране операције снижавања)
CDO	Civil Military ATM Co-ordination Tool (Програм за војно-цивилно координисање ваздушног простора)
CIMACT	Context Management
CM	Communication, Navigation and Surveillance (Услуге комуникације, навигације и надзора)
CNS	Controller Pilot Data Link Communications
CPDLC	Distance Measuring Equipment (Уређај за мерење одстојања)
DME	Data Processing System (Систем за обраду података лета)
DPS	European AIS Database (Европска AIS база података)
EAD	Environmental Management System (Систем заштите животне средине)
EMS	Environment (Заштита животне средине)
ENV	Enterprise Resource Planning (Планирање ресурса компаније)
ERP	Eurocontrol Safety Regulatory Requirements (Еуроконтрол регулаторно безбедносни захтеви)
ESARR	European Union (Европска унија)
EU	Euro (Евро)
EUR	European Agency for the Safety of Air Navigation (Европска организација за безбедност ваздушне пловидбе)
EUROCONTROL	Environmental and Social Advisory Council (Одбор за заштиту животне средине и социјална питања)
ESAC	Flight Information Region (Област информисања у лету)
FIR	Free Route Airspace (Простор слободног планирања рута)
FRA	Flight Procedure Design (Пројектовање процедура инструменталног летења)
FPD	Ground Movement Control (Контрола кретања на земљи)

GMC	Human Resources (Сектор за људске ресурсе, правне и опште послове)
HUM	Human Resources (Сектор за људске ресурсе, правне и опште послове)
IATA	The International Air Transport Association (Међународна асоцијација за ваздушни транспорт)
IBL	Application software for meteorological workstations with hardware from IBL manufacturer (Апликативни софтвер за прогностичке радне станице са хардвером произвођача IBL)
ICAO	International Civil Aviation Organization (Међународна организација цивилног ваздухопловства)
IFR	Instrument flight rules (Правила инструменталног летења)
ILS	Instrument Landing System (Систем за инструментално слетање)
INO	International NOTAM Operations (Међународне NOTAM операције)
IP	Internet Protocol (Интернет протокол)
ISO	International Organization for Standardization (Међународна организација за стандардизацију)
LARA	Local and sub-Regional Airspace Management Support System (Локални и суб-регионални систем подршке за управљање ваздушним простором)
LNAV	Lateral Navigation (Латерална навигација)
LSSIP	Local Single Sky Implementation (Имплементација Јединственог европског неба)
LYBE	Belgrade Airport (Аеродром Београд)
LYKV	Kraljevo Airport (Аеродром Краљево)
LYNI	Nis Airport (Аеродром Ниш)
LYPG	Podgorica Airport (Аеродром Подгорица)
LYTV	Tivat Airport (Аеродром Тиват)
LYUZ	Ponikve Airport (Аеродром Ужице / Поникве)
LYVR	Vrsac Airport (Аеродром Вршац)
MESSIR	Application software for meteorological workstations with hardware from COROBOR manufacturer (Апликативни софтвер за прогностичке радне станице са хардвером произвођача COROBOR)

MET	Aeronautical Meteorological Services (Ваздухопловне метеоролошке услуге)
MTBO	Mean Time Between Outages (Средње време између отказа)
MTOW	Maximum take of weight (Максимална тежина ваздухоплова при полетању)
NDB	NonDirectional radio Beacon (Неусмерени радио фар)
NMOC	Network Manager Operations Centre (Оперативни центар менаџера мреже)
NOTAM	A notice distributed by means of telecommunication containing information concerning the establishment, condition or change in any aeronautical facility, service, procedure or hazard, the timely knowledge of which is essential to personnel concerned with flight operations (Порука која се дистрибуира путем телекомуникација, а која садржи информације о успостављању, стању или измени било ког ваздухопловног уређаја, службе, поступка или опасности, чије је благовремено познавање значајно за особље које учествује у припреми и реализацији лета)
PAMS	Publish AIP Management Service (Менаџмент сервис за објављивање ваздухопловних информација)
PAR	Planning, Analysis and Reporting Department (Одељење за планирање, анализу и извештавање)
PBN	Performance-based navigation (Навигација заснована на перформансама)
PSR	Primary Surveillance Radar (Примарни надзорни радар)
QMS	Quality Management System (Систем менаџмента квалитетом)
RAT	Risk Analysis Tool (Алат за управљање ризиком)
RNP	Required navigation performance (Захтеване карактеристике система навигације)
SAT	Site Acceptance Test (Пријем на локацији)
SAWAS	Serbian Airports Weather Acquisition System (Софтверски пакет за аквизицију, мониторинг, генерисање и дистрибуцију ваздухопловних метеоролошких извештаја)
SDO	Static Data Operations (База статичких података у оквиру EAD-а)
SECSI FRA	South East Common Sky Initiative Free Route Airspace (Иницијатива слободног коришћења рута у заједничком ваздушном простору југоисточне Европе)

SIGMET	Significant Meteorological Information (Значајне метеоролошке информације)
SMATSA	Serbia and Montenegro Air Traffic Services SMATSA I. I. с. (Контрола летења Србије и Црне Горе SMATSA д. о. о. Београд)
SMS	Safety Managment System (Систем управљања безбедношћу)
SSR	Secondary Surveillance Radar (Секундарни надзорни радар)
STO	Strategic Objective (Стратешки циљ)
TAF	Aerodrome forecast (Прогноза за аеродром)
TAR	Terminal Area Radar (Терминални радар)
TER	Terminal and Aerodrome Control Sector (Сектор за терминалне и аеродромске контроле летења)
TRE	ANS Personnel Training Center (Сектор за обуку ваздухопловног особља)
TWR	Tower (Торањ)
UHF	Ultra High Frequency (Ултра висока фреквенција)
VCS	Voice Communication System (Систем за говорну комуникацију)
VHF	Very High Frequency (Врло висока фреквенција)
АНТ	Аеродром Никола Тесла
АКЛ	Аеродромска контрола летења
АЦВ	Агенција за цивилно ваздухопловство Црне Горе
ВС	Војска Србије
БА	Београдски аеродром
ДЦВ	Директорат цивилног ваздухопловства Републике Србије
ЕБРД	Евопска банка за обнову и развој
ЕЕ	Електро-енергетска
ЕИБ	Европска инвестициона банка
ИКТ	Информационо-комуникационе технологије
ЗРНС	Земаљска радио-навигациона средства
МГСИ	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре
МСФИ	Међународни стандард финансијског извештавања
НОКС	Азотни оксиди
ОЈ	Организациона јединица
ПСС	Полетно-слетна стаза

РС	Радарска станица
СОКС	Сумпорни оксиди
ТК	Телекомуникације
ТКЦ	Телекомуникациони центар
ЦКЛ	Центар контроле летења
ВТО	Ваздухопловно-техничко особље
ВМО	Ваздухопловно-метеоролошко особље
ВА	Висока школа струковних студија Ваздухопловна академија

10 Индекс табела и слика

10.1 Индекс табела

Табела 1. Реализације обука у оквиру Центра за обуку ANS особља у 2023. години	30
Табела 2. Обуке у оперативним јединицама контроле летења у 2023. години	31
Табела 3. Циљане и остварене вредности SMS индикатора по захтеву ДЦВ за 2023. годину	38
Табела 4. Циљане и остварене вредности индикатора безбедности по захтеву ДЦВ за 2023. годину	39
Табела 5. Прихватљиви и остварени сигурносни (процесни) индикатори за 2023. годину по захтеву АЦВ	41
Табела 6. Прихватљиве и остварене вредности индикатора ризика операција по захтеву АЦВ за 2023. годину	43
Табела 7. Вредности индикатора капацитета у 2023. години	45
Табела 8. Анализа испуњености циљева квалитета за 2023. годину	48
Табела 9. Додатни показатељи / индикатори успешности у 2023. години	51
Табела 10. Резултати анкете о задовољству корисника услуга калибраже ЗРНС из ваздуха у 2023. години	58
Табела 11. Биланс успеха за период од 1. 1. до 31. 12. 2023. године (у 000 РСД)	60
Табела 12. Биланс стања на дан 31. 12. 2023. године (у 000 РСД)	63
Табела 13. Извештај о новчаним токовима у периоду од 1. 1. до 31. 12. 2023. године (у 000 РСД)	66

10.2 Индекс слика

Слика 1. Територија изнад које SMATSA пружа услуге у ваздушној пловидби	12
Слика 2. Укупан број IFR летова у периоду од 2014. до 2023. године	14
Слика 3. Број IFR прелета и полетања / слетања у периоду од 2014. до 2023. године	15
Слика 4. Расподела IFR летова у 2023. години	15
Слика 5. Вршни дан и вршни сат у периоду од 2014. до 2023. године	16
Слика 6. Учешће појединих типова ваздухоплова у 2023. години	16
Слика 7. Број IFR операција по аеродромима у периоду од 2014. до 2023. године	17
Слика 8. Расподела операција по аеродромима у 2023. години	17
Слика 9. Број IFR летова у ваздушном простору надлежности SMATSA по земљама полетања / слетања у 2022. и 2023. години	18
Слика 10. Број наплативих сервисних јединица у периоду од 2014. до 2023. године	19
Слика 11. Просечна дужина лета и просечан MTOW у FIR Београд у периоду од 2017. до 2023. године	19
Слика 12. Јединица рутне накнаде у 2023. години	20
Слика 13. Просечно време кашњења по IFR лету у FIR Београд генерисано ATM-ом у периоду од 2020. до 2023. године	45
Слика 14. Разлози кашњења у FIR Београд у 2023. години	46
Слика 15. KEA – индикатор одступања стварне путање лета у односу на путању по великом кругу у Србији и Црној Гори у 2023. години	47
Слика 16. KEP – индикатор одступања путање у последњем поднетом плану лета у односу на путању по великом кругу у Србији и Црној Гори у 2023. години	47
Слика 17. Структура запослених по квалификацијама	76
Слика 18. Структура запослених по секторима	77
Слика 19. Структура запослених према полу	78
Слика 20. Старосна структура запослених	78

11.2 Прилог 2 – Одлука EUROCONTROL Проширеног комитета бр. 22/173 од 24. новембра 2022. године

EUROPEAN ORGANISATION FOR THE SAFETY OF AIR NAVIGATION

EUROCONTROL

- Decisions of the enlarged Commission -

DECISION No. 22/173

relating to the determination of the unit rates for the period of application commencing 1 January 2023

THE ENLARGED COMMISSION,

Having regard to the EUROCONTROL International Convention relating to Co-operation for the Safety of Air Navigation amended at Brussels on 12 February 1981 and in particular Article 5 thereof;

Having regard to the Multilateral Agreement relating to Route Charges dated 12 February 1981, and in particular Articles 3.2(e) and 6.1(a) thereof;

On the proposal of the enlarged Committee and the Provisional Council,

HEREBY TAKES THE FOLLOWING DECISION:

Sole Article

The unit rates annexed to the present decision are approved and shall enter into force on 1 January 2023.

Done at Brussels on 24 November 2022,

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'Māris Gorodcovs', written over the text 'Done at Brussels on 24 November 2022,'.

Māris Gorodcovs
President of the Commission

Unit rates applicable from 1 January 2023

ZONE	Global unit rate euro	Exchange rate applied 1 euro =	
Belgium/Luxembourg *	113.21	-/-	
Germany *	73.04	-/-	
France *	73.69	-/-	
United Kingdom	86.26	0.874368	GBP
Netherlands *	92.00	-/-	
Ireland *	26.46	-/-	
Switzerland	120.24	0.963164	CHF
Portugal Lisboa *	47.39	-/-	
Austria *	66.91	-/-	
Spain Continental *	54.71	-/-	
Spain Canary *	45.97	-/-	
Portugal Santa Maria *	10.03	-/-	
Greece *	25.54	-/-	
Turkey	36.62	18.1151	TRY
Malta *	24.50	-/-	
Italy *	72.37	-/-	
Cyprus *	28.51	-/-	
Hungary	33.77	404.556	HUF
Norway	53.50	10.1648	NOK
Denmark	61.17	7.43382	DKK
Slovenia *	65.32	-/-	
Romania	46.55	4.90607	RON
Czech Republic	68.17	24.5473	CZK
Sweden	79.98	10.7784	SEK
Slovak Republic *	72.32	-/-	
Croatia	45.83	-/-	HRK
Bulgaria	36.78	1.95494	BGN
North Macedonia	49.52	61.4941	MKD
Moldova	227.54	19.1245	MDL
Finland *	43.92	-/-	
Albania	50.36	116.435	ALL
Bosnia and Herzegovina	30.78	1.95486	BAM
Serbia/Montenegro/KFOR	39.46	117.265	RSD
Lithuania *	70.82	-/-	LTL
Poland	44.38	4.74077	PLN
Armenia	49.67	402.953	AMD
Latvia *	43.39	-/-	
Georgia	32.46	2.78206	GEL
Estonia *	36.04	-/-	
Ukraine	51.64	36.4830	UAH
Ukraine South	20.30	36.4830	UAH

*: State participating in the EMU.

Белешке

Blank page with horizontal dotted lines for notes.

Назив организације:
Контрола летења Србије и Црне Горе
SMATSA ДОО, Београд
Седиште:
Трг Николе Пашића 10, 11000 Београд
Република Србија, п.ф. 640
Матични број:
17520407
ПИБ:
103170161
Телефон:
+381 11 3218 123
Факс:
+381 11 3240 456
Електронска пошта:
kl@smatsa.rs
Интернет адреса:
www.smatsa.rs

Фотографије:
Игор Салингер

smatsa

КОНТРОЛА ЛЕТЕЊА
СРБИЈЕ И ЦРНЕ ГОРЕ
SMATSA ДОО БЕОГРАД